

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้า แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง แนวปฏิบัติ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง
2. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน
3. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
4. ข้อมูลทั่วไปขององค์กรบริหารส่วนตำบลนาภู
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
6. กรอบแนวคิดในการวิจัย

1. แนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

1.1 ความหมายของการเมือง

นักวิชาการ ได้ให้ความหมายของการเมืองไว้ดังนี้

เชาว์วศ. เสนพงศ์ (2547 : 15) ได้ให้ความหมายของการเมืองว่า คือ หัวใจของการปกครองประเทศ และประชาชนก็เป็นหัวใจของการเมืองในระบบประชาธิปไตย แบบมีส่วนร่วม ซึ่งในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้กำหนดครอบและทิศทางของการปฏิรูปการเมืองไว้แล้ว แต่จะบังเกิดผลสำเร็จหรือไม่เพียงใด นิได้เขียนกับการแก้ไขในส่วนตัวบทกฎหมายด้วยสถาบันทางการเมืองแต่เพียงอย่างเดียว หากเขียนกับบทบาท พฤติกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในฐานะผู้เป็นเจ้าของอำนาจซึ่งเป็นไวยากรณ์เพื่อให้การเมืองของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชน โดยแท้จริงและเพื่อให้เกิดสภาพชีวิต มีระบบเศรษฐกิจที่มั่นคง สังคมที่สันติสุข ยุติธรรม อันเป็นจุดมุ่งหมายสูงสุดของการเมืองการปกครอง ในทุกประเทศ

สมบัติ ธรรมชัยวงศ์. (2545 : 5-6) ได้เขียนความหมาย การเมืองตามแนวคิดของเพลโต (Plato) ว่า การเมือง คือสิ่งที่นั้นกรรซ (Polis) ได้กระทำและอาจกระทำสิ่งที่นั้นกรรซได้ กระทำจะมีความหมายครอบคลุมกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งหมดที่นั้นกรรซได้กระทำไว้แล้ว ทั้งใน การบัญญัติกฎหมายและระเบียบต่างๆ ของสังคม การบังคับใช้ซึ่งกฎหมายและระเบียบ การจัดสรรภาระหน้าที่แก่สมาชิกในสังคมตลอดจนการทำบุญบำรุงสังคมให้ส่งบัญชุ

ส่วนที่กล่าวว่า การเมือง คือสิ่งที่นั้นควรรู้อาจกระทำ มีความหมายครอบคลุมถึง
นโยบายและแผนการทั้งหมดที่นั้นควรรู้ก้าหนดจะกระทำในอนาคตอันใกล้หรือไกลก็ได้

ไชยพร ตัณฑ์จิตานนท์. (2536 : 27) ได้ให้ความหมายของการเมืองว่า การเมือง
ย่อมมีอยู่ทั่วไปทุกหนทุกแห่งที่มีมนุษย์รวมกันอยู่เป็นหน่วยการปกครอง ซึ่งอาจกล่าวเป็นหลัก
เมืองต้นได้ว่า “ที่ใดมีการปกครองที่นั้นย่อมมีการเมือง”

กุลชน ธนาพงศ์ชร. (2539 : 32) ได้ทำการสำรวจและประเมินผลความหมายของ
คำว่าการเมืองโดยนักวิชาการตะวันตก 6 กลุ่มคือ

1. กลุ่มความหมายแรกเป็นการให้ความหมายของการเมืองในแง่ของอำนาจ
(Power) ซึ่งเป็นเรื่องของการก่อร่างและเป็นเรื่องของการแบ่งสรรอำนาจหรือต่อสู้ช่วงชิงอำนาจ
ตามกติกาหรือกฎหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งเป็นทัศนะของนักพฤษิตกรรมนิยมทางรัฐศาสตร์ เช่น
เดวิด อีสตัน (David Easton), วิลเลียม แม็กเคน齐 (William McKenzie)

2. กลุ่มความหมายที่สอง เป็นการให้ความหมายของการเมืองไปในแง่ของการจัดสรรงบัณฑุรัตน์ในทรัพยากรต่างๆของรัฐบาล ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องใกล้ชิดกับเรื่อง
อิทธิพลและผู้ทรงอิทธิพล ซึ่งเป็นแนวความคิดของนักรัฐศาสตร์ เช่น ชาร์ลส์ ลาสเวลล์
(Harold Lasswell)

3. กลุ่มความหมายที่สาม เป็นการให้ความหมายการเมืองในแง่ที่เป็นเรื่อง
นโยบายสาธารณะ นั่นคือ พิจารณาว่าการเมืองนั้นเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำนโยบาย
ต่างๆ ของรัฐบาลนั้นเอง ผู้ที่ศึกษาการเมืองในแง่นี้ได้แก่ ชาร์ลส์ ลินด์บลอม (Charles
Lindblom)

4. กลุ่มความหมายที่สี่ เป็นการให้ความหมายการเมืองในแง่ของความขัดแย้ง
ไม่ว่าจะเป็นความขัดแย้งเรื่องผลประโยชน์ ความคิดเห็นหรือแง่อื่นใดก็ตาม ผู้ที่ศึกษาในแง่นี้
ได้แก่ เจ.มิลเลอร์ (J. Miller)

5. กลุ่มความหมายที่ห้า เป็นการให้ความหมายของคำว่าการเมืองไปในแง่
ประนีประนอม ผู้ที่ศึกษาในทำนองนี้มี วิลเลียม แม็กเคน齐 (W. J.M.McKenzie)

6. กลุ่มความหมายที่หก คือ การให้ความหมายของการเมืองในแง่ที่เกี่ยวกับ
รัฐการบริหารประเทศ

สรุปได้ว่าการเมือง หมายถึง เครื่องมือสำคัญในการบริหารจัดการของรัฐเพื่อให้รัฐ
สามารถขับเคลื่อนต่อไปข้างหน้าโดยการเมืองมีผลต่อการปกครองของรัฐ การจัดสรร
ผลประโยชน์ภายในรัฐ การกำหนดนโยบายของรัฐ

1.2 ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองภาคประชาชน

ไชยพร ตั้มทิพย์ดิตานนท์. (2536 : 23 – 25) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองภาคประชาชนเป็นกิจกรรมต่าง ๆ ที่กระทำโดยสมัครใจ ซึ่งสมาชิกหัวหน้าอยู่ในสังคมได้มีส่วนกระทำร่วมกันในอันที่จะเลือกผู้นำของตน และการกำหนดนโยบายสาธารณะทั้งทางตรงและทางอ้อม กิจกรรมเหล่านี้ได้แก่ การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การติดตามข่าวสารทางการเมือง การอภิปรายແຄดเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมือง การร่วมชุมชนทางการเมือง การช่วยเหลือด้านการเงิน แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือพรรคการเมือง เป็นต้น ส่วนบุคคลที่มีถักย�认จริงข้าม คือ ไม่ยุ่งเกี่ยวกับการเมือง ไม่แยแสต์กิจกรรมการเมือง เรียกว่า “ความเฉยเมยทางการเมือง” (Apathy)

ฮันติงตัน และโดมิงกัง (Huntington and Dominguez. 1975 : 33) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองภาคประชาชน หมายถึง กิจกรรมหรือการกระทำการของประชาชนที่ต้องการมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล โดยที่การกระทำหรือความพยายามนั้นเป็นไปได้ทั้งถูกต้อง และไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ใช้กำลังหรือไม่ใช้กำลัง สำเร็จหรือล้มเหลว ทั้งที่สมัครใจหรือไม่สมัครใจ รวมทั้งการเลือกตั้ง การร่วมประชุมคุ้นเคยเสียง การรวมตัวเพื่อโน้มน้าวหรือกดดัน การประท้วงและการใช้กำลังรุนแรง

ไนและเวอร์บَا (Nie and Verba. 1975 : 2-3) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองภาคประชาชนว่าจะต้องเป็นกิจกรรมของประชาชนและบุคคล เป็นเรื่องของการกระทำกิจกรรมทางการเมืองตามสิทธิที่กฎหมายกำหนด โดยเฉพาะสิทธิที่จะลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสิทธิที่จะเข้าสماคมหรือก่อตั้งพรรคราษฎร์ หรือกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการเมืองกลุ่มนี้ ๆ สิทธิที่จะอุทธรณ์ต่อรัฐบาล สิทธิเกี่ยวกับการพูด การชุมชน และการพิมพ์ย่างอิสระและเป็นกิจกรรมที่มุ่งหมายเพื่อมีอิทธิพลต่อรัฐบาล ทั้งในการเลือกตั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือการเลือกกระทำการของเจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมทั้งเป็นการเข้ามามีส่วนร่วมต่อการปกครองโดยการกระทำการของรัฐ

ไวเนอร์ (Weiner. 1971 : 161-164) ได้สำรวจและรวบรวมความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ ดังนี้

1. การกระทำที่สนับสนุนหรือเรียกร้องต่อคณะกรรมการประเทศเพื่อให้สนองตอบความต้องการ
2. ความพยายามที่จะสร้างผลกระทบหรือใช้อิทธิพล (Influence) ต่อการดำเนินงานของรัฐบาล หรือในการเลือกผู้นำในรัฐบาล
3. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองที่ถูกต้องตามกฎหมายและได้รับการรับรองว่าถูกต้อง (Legitimate)

4. การมีตัวแทน (Representation) เพื่อเข้าไปใช้อำนาจแทนตนเอง

5. การละวางหรือแยกตนเองออกจากเมือง (Alienation) เนื่องจากเห็นว่า
แม้เข้าไปยังเกี่ยวกับการเมือง ก็ไม่ทำให้เกิดผลอะไรขึ้น ซึ่งแตกต่างจากความเลือยชาหรือเมิน
เฉยทางการเมือง (Apathy) ที่เป็นการขาดความสนใจทางการเมืองโดยสิ้นเชิงและไม่กระทำการใด ๆ ทางการเมืองเลย

6. ความกระตือรือร้น (Active) ที่จะเข้าไปเกี่ยวข้องทางการเมืองหรือเป็นผู้
ชอบกระทำกิจกรรมทางการเมือง (Activists)

7. การกระทำที่ “ต่อเนื่องคงที่” (Persistence Continuum) ซึ่งอาจเป็นการ
กระทำที่มีความเป็นสถาบัน (Institutionalized) และมีการจัดตั้งหรืออาจเป็นการกระทำที่มี
ความเป็นสถาบัน (Institutionalized) และมีการจัดตั้งหรืออาจเป็นการกระทำที่เกิดขึ้นอย่าง
ทันทีทันใด เช่น การก่อการจลาจล

8. การกระทำที่มุ่งต่อการเลือกผู้นำทางการเมืองหรือมุ่งที่จะมีอิทธิพลต่อ¹
นโยบายสาธารณะ (Public Policies) หรือเป็นความพยายามที่จะมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงาน
ของทางราชการ (Bureaucratic Actions)

9. การกระทำที่เป็นกิจกรรมอันมีผลกระทำต่อการเมืองระดับชาติ
(National Politics)

10. การกระทำที่มีลักษณะเป็น “การกระทำทางการเมือง” (A Political Act)
มิลเบอร์ธ และ โกล (Milbraith and Goel, 1977 : 2) ได้ให้ความหมายของการมี
ส่วนร่วมทางการเมืองภาคประชาชน หมายถึง กิจกรรมทั้งหลายของประชาชนแต่ละบุคคลที่
ต้องการมีอิทธิพลลักษณะหรือยอมรับสนับสนุนต่อรัฐบาลและการเมืองซึ่งไม่เพียงแต่รวม
บทบาทอันแข็งขันในการสร้างอิทธิพลลักษณะให้เกิดผลทางการเมืองตามต้องการเท่านั้น แต่ยัง
รวมถึงกิจกรรมเป็นการยอมรับสนับสนุนในเชิงพิธีการด้วย ผู้ที่ยอมรับรัฐบาลก็จะแสดงออก
โดยการปรับพฤติกรรมตนของตามคำสั่ง หรือข้อเรียกร้องของรัฐบาล แต่ผู้ที่ไม่เห็นด้วยก็จะ
พยายามต่ออิทธิพลลักษณะให้มีการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขใหม่ การมีส่วนร่วมทางการเมือง
จึงมีทั้งที่เป็นการต่อต้าน เช่น การเดินประท้วง การก่อจลาจล และทั้งที่เป็นการสนับสนุน เช่น
การให้ความร่วมมือกับทางการในการเสียภาษีเกณฑ์ทหาร เป็นต้น

สรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง การที่ประชาชนภายในสังคมมีความ
ต้องการ มีการสมัครใจที่จะเข้ามายึดบทบาททางการเมืองเพื่อให้ตนเองหรือกลุ่มเกิดพลังในการ
ต่อรองในเรื่องต่างๆ ทำให้รัฐมีอำนาจมากขึ้นจากการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีแนวความคิดใน
ค้านเดียวกัน ซึ่งอำนาจของพลังดังกล่าวจะนำมาซึ่ง การกำหนดนโยบายสาธารณะ การดำเนินการ

การบริหารการปกครอง ส่วนประชาชนที่มีแนวความคิดแตกต่างจากกลุ่มประชาชนอื่นๆ ก็พยายามรวมกลุ่มให้ประชาชนที่มีแนวความคิดคล้ายกันมีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดกลุ่มพลังอำนาจในการต่อรอง

2. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

2.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม

นักวิชาการ ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม ดังนี้

สมพันธ์ เศษชอริก (2531 : 63) ได้ให้ความหมาย การมีส่วนร่วมและการฟังพากันของชาวบ้านว่าจำเป็นต้องเข้าร่วมกระบวนการพัฒนาตั้งแต่เริ่มคิดแลกเปลี่ยนความคิดในโครงการต่าง ๆ การตัดสินใจทำหรือไม่ทำ และดำเนินการ โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นที่เน้นการฟื้นต้นเองมากกว่าที่จะคิดพึ่งพาจากภายนอก

อดิน รพีพัฒน์ (2532 : 20) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการพัฒนาว่าประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและจัดลำดับความสำคัญของปัญหา การวิเคราะห์หาสาเหตุ ที่มาของปัญหา การเลือกวิธีการ และวางแผนในการแก้ไขปัญหา การดำเนินการตามแผน ดูด้วย คือ การประเมินผลเพื่อวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรค์และปัจจัยที่มีส่วนทำให้เกิดความสำคัญในการพัฒนา การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการพัฒนาสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ร่วมทำการศึกษาค้นคว้าปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน ตลอดจนความต้องการของชุมชน
2. ร่วมพัฒนาสร้างรูปแบบและวิธีการพัฒนาเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์และสนองความต้องการมากยิ่งขึ้น
3. ร่วมวางแผนนโยบาย แผนงาน โครงการ หรือกิจกรรม
4. ร่วมตัดสินใจใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยการมีส่วนร่วม
5. ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบการบริหารงานเพื่อพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
6. ร่วมการลงทุนในกิจกรรมโครงการตามที่ความสามารถของตนเองและหน่วยงาน
7. ร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผลร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่ทำไว้ทั้งโดยเอกชนและรัฐบาลให้ได้ประโยชน์ตลอดไป

ศุภสวัสดิ์ ชัชวาล (2545 : 41-42) ได้กล่าวถึงแนวคิดในการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคสังคมในการเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบมากจะเกิดขึ้นจากสถาเหตุหลัก 3 ประการด้วยกัน คือ

1. ความสนใจและความห่วงกังวลร่วมกัน ซึ่งเกิดจากความสนใจและความห่วงกังวลของบุคคลซึ่งบังเอิญพ้องต้องกัน กลายเป็นความสนใจและความห่วงกังวลร่วมกันของส่วนรวม

2. ความเดือดร้อนและไม่พึงพอใจร่วมกันที่มีต่อสถานการณ์ที่อยู่นั้นผลักดันให้นั่งไปสู่การรวมกลุ่ม วางแผน และลงมือกระทำการร่วมกัน

3. การตกลงร่วมใจกันที่จะเปลี่ยนแปลงกลุ่ม หรือชุมชนไปในทิศทางที่พึงปรารถนา การตัดสินใจร่วมกันนี้จะต้องรุนแรงมากพอที่จะทำให้เกิดความคิดริเริ่มกระทำการสนองตอบความเห็นชอบของคนส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนั้น

สรุปได้ว่าการมีส่วนร่วม หมายถึง การเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจและการมีส่วนร่วมของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์ของกลุ่ม โดยผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเร้าให้กระทำการให้บรรลุดุลย์หมายร่วมกันของกลุ่มพร้อมทั้งเกิดความรู้สึกนึกคิดร่วมในการรับผิดชอบกลุ่มด้วย การมีส่วนร่วมของประชาชนภายในกลุ่มนั้นจะเป็นแรงผลักดันให้กลุ่มนี้มีอำนาจต่อรองเพื่อให้กลุ่มนั้นบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ร่วมกัน การมีส่วนร่วมของประชาชนที่จะมีพลังในการผลักดัน แนวความคิดของกลุ่นให้สำเร็จนั้นประชาชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมด้วยแต่เริ่มแรกในการแลกเปลี่ยนแนวความคิดในเรื่องต่างๆ ที่มีผลต่อประชาชนซึ่งอาจเกิดจากความไม่พอใจความเดือดร้อนและผลประโยชน์ที่ประชาชนต้องการเมื่อไม่มีการตอบสนองความต้องการของประชาชนได้เต็มที่ ประชาชนจึงต้องร่วมกันคิดร่วมกันแสดงออกและมีจุดมุ่งหมายเดียวกันล้วนแต่เป็นสิ่งที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของประชาชนภายในสังคม

2.2 ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชน

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช (2545 : 243) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในแต่ละท้องถิ่นที่ลักษณะการดำเนินการดังนี้

2.2.1 เป็นการทำงานที่มีคนหลายคน ๆ คนมาทำงานช่วยเหลือกัน โดยแต่ละคนมีความเห็นใจและพร้อมที่จะมาร่วมกันทำงาน ไม่ใช่เป็นการมาร่วมกันโดยบังเอิญโดยไม่ตั้งใจ แต่เป็นการรวมกันอย่างจริงใจจะทำให้การรวมกลุ่มเพื่อดำเนินการสำเร็จลุล่วงไปอย่างต่อเนื่อง

2.2.2 คนที่มามีส่วนร่วมจะต้องรู้และเข้าใจเป้าหมายของการมีส่วนร่วมกัน หรือบางครั้งอาจมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายเดียวกันได้ อันจะเป็นผลให้เกิดความผูกพันในเป้าหมายให้สำเร็จผลตามต้องการ

2.2.3 ระหว่างการมีส่วนร่วมกันทำงานจะต้องมีการติดต่อ พูดจาแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นกันอยู่เสมอ การติดต่อสื่อสารระหว่างผู้มาร่วมกันทำงานเป็นสิ่งจำเป็นการทำงาน จึงจะเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ผู้นำหรือผู้ปักธงต้องอาศัยการติดต่อสื่อสารในการอำนวยการงานต่าง ๆ ภายใต้การบริหารการปกครองของตน

2.2.4 เป็นการทำงานที่มีการแบ่งงานกันทำ การทำงานร่วมกันหลาย ๆ คน จำเป็นจะต้องมีการแบ่งงานกันตามลักษณะของงานทั้งนี้เพื่อให้งานแต่ละส่วนดำเนินไป อย่างต่อเนื่องและมีการใช้ทรัพยากรำลังคนอย่างเต็มที่ โดยจะต้องมีการตกลงกันว่าใครเป็นผู้กระทำ ทำอย่างไรบ้าง และกำหนดเวลาอันดับหมายกันมีอะไร

ไพรัตน์ เดชะรินทร์ (2527:6-7) ได้กล่าวถึงลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบทดังนี้

1. ร่วมทำการศึกษา ค้นคว้าปัญหา และสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน รวมตลอดจนความต้องการของชุมชน

2. ร่วมคิดและสร้างรูปแบบและวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไขและคิดปัญหาของชุมชนหรือเพื่อสร้างสิ่งใหม่ที่มีประโยชน์ต่อชุมชนหรือสนับสนุนความต้องการของชุมชน

3. ร่วมวางแผนนโยบายหรือแผนงานหรือโครงการหรือกิจกรรมเพื่อขัดและแก้ไขปัญหาและสนับสนุนความต้องการของชุมชน

4. ร่วมการตัดสินใจ การใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้ประโยชน์ต่อส่วนรวม

5. ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

6. ร่วมลงทุนในกิจกรรม โครงการของชุมชนตามข้อความสามารถของตนเอง

7. ร่วมปฏิบัติตามนโยบายแผนงาน โครงการและกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมาย

8. ร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่ได้ทำไว้โดยเอกสารและรัฐบาลให้ได้ประโยชน์ได้ตลอดไป

ปรัชญา เวสารัชช์ (2528 : 91) ได้กล่าวถึงลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนดังนี้

1. ร่วมแสดงความคิดเห็น
2. ร่วมส lokale ทรัพยากร วัสดุ
3. ร่วมส lokale แรงงาน
4. ร่วมส lokale เวลา

โภเคน แอล อพพอฟฟี่ (1977:225) ได้กล่าวถึงลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชน ว่า ประชาชนอาจเข้าร่วมกระบวนการตัดสินใจว่าจะทำอะไร อย่างไรเข้าในการนำโครงการไปปฏิบัติโดยเสียสารทรัพยากรต่างๆ เช่น แรงงาน วัสดุ เงิน หรือร่วมมือในองค์การหรือกิจกรรมเฉพาะด้าน เข้าร่วมในผลประโยชน์ที่เกิดจากการพัฒนาและร่วมในความพยายามประเมินผลโครงการ

สรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนจะเกิดขึ้นได้ต้องเกิดจากความสนใจร่วมกัน มีเป้าหมายร่วมกันและต้องการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้ได้ผลประโยชน์ร่วมกันเพื่อให้เกิดการประสานการผลักดันให้การเมืองเป็นตัวขับเคลื่อนการปกครองซึ่งประชาชนภายใต้ท้องถิ่นต้องร่วมมือกันประสานความคิดเห็นร่วมกันและในบางกรณีประชาชนเหล่านี้อาจเป็นผู้เข้ามายกหัวเรื่องรูปแบบ หรืออนัญญาในการเมืองการปกครองท้องถิ่นร่วมกันก็ได้ การเข้ามายืนทบทวนของประชาชนภายใต้ท้องถิ่นนั้นถือได้ว่าเป็นการมีส่วนร่วมอันมีผลต่อระบบการเมืองของท้องถิ่นเป็นการแสดงให้เห็นทิศทางการเมืองของท้องถิ่นนั้นว่าควรมีรูปแบบทางการเมืองแบบใด

2.3 ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน

นักวิชาการได้กล่าวถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนี้ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช (2545 : 243-244) การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสำคัญต่อการบริหารการปกครอง พอสรุปได้ในประเด็นสำคัญดังนี้

2.3.1 ทำให้ได้แนวทางแก้ไขปัญหาที่สอดคล้องเหมาะสมกับความต้องการของท้องที่ กล่าวคือ การกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาการพัฒนาแต่ละท้องที่นั้นควรที่จะให้ประชาชนในท้องที่ได้มีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นของตน ประชาชนจะรู้ดีว่าความต้องการของตนคืออะไร ทำให้สามารถกำหนดแนวทางเพื่อตอบสนองความต้องการได้เหมาะสม สามารถแก้ไขปัญหาได้ถูกจุดและตรงประเด็น

2.3.2 ทำให้ประชาชนต้องผูกมัดตนเองกับสิ่งที่ตนมีส่วนร่วมเมื่อประชาชนได้เสนอแนวทางในการพัฒนาท้องที่ของตนแล้ว เขายอมรู้สึกผูกพันตนเองที่จะต้องดำเนินกิจกรรมบางประการอันจำเป็นทำให้สิ่งที่เสนอแนะมาปฏิบัติให้บรรลุผลประชาชนจะร่วมแรงร่วมใจปฏิบัติงานอย่างจริงใจและต่อเนื่อง

2.3.3 ทำให้ประชาชนรู้สึกวัก และหวงแหนในท้องที่ในท้องที่ของตนเองจากข้อ 2 เมื่อประชาชนผูกมัคตนเองกับสิ่งตนเสนอแนะและร่วมแรงร่วมใจปฏิบัติงานแล้วจะก่อให้เกิดผลต่อมาก็ความรักความภูมิใจและความหวงแหนในท้องที่ของตน เนื่องจากตนเองได้มีส่วนทำให้ท้องที่เจริญรุ่งเรืองและพัฒนาขึ้น

2.3.4 ทำให้แบ่งเบาภาระจากรัฐบาลกลาง การให้ประชาชนมีส่วนร่วมต่าง ๆ เท่ากับรับหน้าที่ในการกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่ท้องที่แต่ละแห่ง เมื่อประชาชนในท้องที่สามารถดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ได้ด้วยตนเองก็จะทำให้แบ่งเบาภาระจากรัฐบาลกลางรัฐบาลกลางก็ย่อมมีเวลามากขึ้นที่จะไปดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศต่อไปได้

2.3.5 ส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นสิ่งจำเป็นต่อความสัมฤทธิ์ผลในการปกครองตามระบบประชาธิปไตย เมื่อประชาชนในระดับตำบลเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการต่าง ๆ ย่อมเป็นการปลูกฝังเมืองต้นและเป็นพื้นฐานในการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระดับประเทศชาติต่อไป

ศุภสวัสดิ์ ชัชวาล (2545 : 42-43) กล่าวว่า ลักษณะโดยทั่วไปของกระบวนการมีส่วนร่วมสาธารณะ (Public Participation) เป็นกระบวนการที่ประชาชนมีส่วนร่วมตั้งแต่น้อยที่สุด คือ ได้รับฟังข้อมูลข่าวสารว่ารัฐจะทำอะไร ให้ประชาชนมีหน้าที่รับทราบ ระดับสูงขึ้นมาเป็นระดับการมีส่วนร่วมที่ประชาชนมีสิทธิที่จะแสดงความคิดเห็นในโครงการต่าง ๆ เหล่านั้นว่าจะปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขอย่างไรบ้าง กระบวนการตรงนี้คือกระบวนการประชาพิจารณ์ ซึ่งเป็นกระบวนการรับฟังความคิดเห็น การตัดสินใจยังเป็นเรื่องของรัฐ คือ รัฐอาจจะเชื่อคำวิจารณ์ของประชาชนหรือรัฐอาจจะไม่เห็นด้วยต่อความเห็นของประชาชนก็ได้ กรณีรัฐตัดสินใจไม่ตรงกับความคิดเห็นของประชาชนรัฐเพียงต้องอธิบายให้ประชาชนว่าทำไม่รู้จึงทำการตัดสินใจดังกล่าว ขัดแย้งกับความคิดเห็นของประชาชน กระบวนการในระดับที่สูงขึ้นมาในกระบวนการมีส่วนร่วมสาธารณะ คือ การที่ประชาชนมีบทบาทและมีส่วนร่วมที่จะตัดสินใจตั้งแต่เริ่มต้นโครงการ ตั้งแต่เริ่มต้นที่จะรับทราบปัญหา ร่วมคิด ร่วมหาแนวทางที่จะแก้ปัญหาต่าง ๆ ไปจนกระทั่งเมื่อโครงการต่าง ๆ เกิดขึ้นก็มีบทบาทติดตามมาโดยตลอด กระบวนการตรงนี้เป็นกระบวนการมีส่วนร่วมสาธารณะที่สูงสุด คือ กระบวนการที่ประชาชนทุกคนมีสิทธิที่จะตัดสินใจด้วยตัวเองแต่ละคนทีละคน การตัดสินใจตรงนี้ใช้กระบวนการที่เรียกว่า การลงประชามติ (Referendum) กระบวนการลงประชามติมีประโยชน์ในกรณีที่เรื่องที่จะตัดสินใจนั้นชัดเจนและไม่ซับซ้อน แต่อาจจะทำให้เกิด

ปัญหาความขัดแย้งมากในกรณีที่ประชาชนไม่เข้าใจ กระบวนการตัดสินใจดังกล่าว หรือปัญหาที่ทำให้การตัดสินชับช้อนเกินกว่าที่จะตัดสินโดยเพียงการรับหรือไม่รับอนุญาตหรือไม่อนุญาต ทำหรือไม่ทำเท่านั้น เช่น กรณีการลงประชามติ “แควเบคซิตี้” หรือ “ติมอร์ตะวันออก” โดยที่เมืองแควเบคนี้ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนตัดสินใจว่าจะเดือดอยู่กับฝรั่งเศสหรือแคนาดา ซึ่งผลจากการทำประชามติได้แสดงออกมาว่า ทั้งสองฝ่ายมีจำนวนที่ใกล้เคียงกัน แต่ในกรณีดังกล่าวก็ไม่ได้มีความรุนแรงเกิดขึ้นตามมาแต่ประการใด ตรงกันข้ามกับในกรณีของติมอร์ตะวันออกที่ได้จัดให้มีการประชามติเพื่อให้ได้มาซึ่งเอกสารซึ่น ซึ่งเมื่อมีการลงประชามติแล้วได้เกิดความขัดแย้งรุนแรงขึ้นตามมา ดังนั้น จากกรณีดังกล่าวอาจกล่าวได้ว่าในความเป็นจริงนี้ กระบวนการมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญและละเอียดอ่อน รวมไปถึงการมีส่วนร่วมในแต่ลักษณะต่างๆ ข้อเด่น ข้อด้อยที่แตกต่างกันออกໄไป เพราะฉะนั้นจึงควรมีการศึกษาการเตรียมการ และดำเนินการให้ถูกต้องเหมาะสม เพื่อป้องกันและแก้ไขผลลัพธ์ที่ไม่พึงประสงค์อันอาจจะเกิดขึ้นตามมา

ปรีชา เรืองจันทร์ (2538 : 36-37) ได้พูดถึงการปกคลองห้องถีน การบริหารงานสภาร่างกฎหมาย สถาบันลักษณะองค์กรบริหารส่วนตำบล ในเรื่องของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ ดังนี้

1. เป็นสมาชิกสภาตำบลหรือสมาชิกองค์กรบริหารส่วนตำบล ซึ่งอาจจะทำหน้าที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง กรณีองค์กรบริหารส่วนตำบลคือ อาจจะเป็นฝ่ายสภากองค์กรบริหารส่วนตำบลหรือเป็นคณะกรรมการบริหารองค์กรบริหารส่วนตำบล โดยสรุปคือ ประชาชนนี้ ส่วนร่วมบริหารกิจการท้องถีนได้อาจเป็นสมาชิกซึ่งได้รับการเลือกตั้ง หรือสมาชิกโดยตำแหน่งอันได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือแพทบี้ประจำตำบล

2. เป็นผู้เลือกตั้ง เป็นผู้เลือกสรรบุคคลเข้าไปบริหารกิจการของห้องถีน ในเมื่อมีคุณสมบัติครบตามกฎหมาย เช่น อายุ และถีนที่อยู่ เป็นต้น

3. การจัดตั้งกลุ่มสนใจ ในลักษณะกลุ่มผู้ประโภชน์อันเป็นพื้นฐานของพระราชบัญญัติในโอกาสต่อไปเพื่อเป็นการรวมกลุ่มพิทักษ์ความชอบธรรม ความถูกต้องในห้องถีน

4. สร้างกระแสสาธารณะ เป็นลักษณะกลุ่มวิพากษ์หรือโฆษณา การวิจารณ์ในหมู่ชน เป็นกระแสปฏิบัติหรือสนับสนุนการทำงานของฝ่ายบริหารห้องถีนว่าสิ่งที่ฝ่ายบริหารได้ทำอยู่นั้น เสียงมหานยมรับเพียงได้เป็นการกดดันผู้ปฏิบัติงานให้ปรับทิศทางการบริหารงานสนองความต้องการของประชาชนได้

5. การตรวจสอบสาธารณะ เป็นการตรวจสอบทั่วไปโดยประชาชนช่วยกันตรวจสอบการทำงานของฝ่ายบริหารอย่างสมำเสมอ

6. ร่วมรับฟังการหารือของฝ่ายบริหาร หรือฝ่ายนิติบัญญัติได้ในโอกาส พอสมควรหากไม่เป็นเรื่องลับให้ประชาชนได้เข้ารับการประชุมของสภาตำบล และสภา องค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อให้ประชาชนได้รับรู้ปัญหาและแก้ไขอย่างใกล้ชิด

7. การร้องทุกข์ ในรูปแบบการปกครองด้วยเดินสายพ่อปกครองคุก (Paternalism) น่าจะนำกลับมาใช้ได้ดีอีกรึ่งกับสังคมไทยในรูปแบบการบริหารงานระดับ ตำบลทั้งนี้เพื่อตามกฎหมายใหม่ ก็อพระราชนิติบัญญัติสภาพำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 นั้น ตำบลเป็นนิติบุคคล สามารถทำอะไรเบ็ดเสร็จในระดับตำบลได้หลายเรื่อง ดังนั้นการแก้ปัญหาเบื้องต้นให้แก่ราษฎรน่าจะเป็นภารกิจหลักอีกประการของตำบล

8. การพัฒนาพื้นที่ จะตรงจุดหมายที่สุด เพราะ ประชาชนจะเห็นชัดเจนในการกำหนดแผนพัฒนา ดังนี้ควรประกาศให้ประชาชนรับทราบ ให้สามารถตรวจสอบได้

9. ปกครองตนเอง เป็นการสร้างและสอนให้ประชาชนได้เรียนรู้การปกครอง ตนเองตามกระบวนการของประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

สรุปได้ว่า ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนและการสังคมที่กำลัง ได้รับความสนใจ และในหลาย ๆ ประเทศได้กำหนดให้มีขึ้น รวมทั้งประเทศไทย ก็คือ กระบวนการมีส่วนร่วมในลักษณะของการให้ข้อคิดเห็น หรือที่เรียกว่าการทำประชาพิจารณ์ หรือการ トイส์ส่วนสาธารณะซึ่งการทำประชาพิจารณ์หรือการ トイส์ส่วนสาธารณะจะประสบ ผลสำเร็จจะมีผลต่อการตัดสินใจของรัฐในการบริหารการปกครองหรือไม่นั้น การทำประชา พิจารณ์เป็นเพียงเหตุผลสนับสนุนในการตัดสินใจให้มีผ้าหนักขึ้นหรือเป็นเครื่องซึ่งควร คำเนินการอย่างไรต่อไป โดยเฉพาะท้องถิ่นที่เป็นหน่วยงานรูปแบบใหม่ที่ประชาชนสามารถ เข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างใกล้ชิด

2.4 ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชน

นักวิชาการ ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนี้ บรรคัตติ อุวรรณโณ (2545 : 380-381) กล่าวว่า โดยทั่วไปการมีส่วนร่วมของ ประชาชนเป็นกระบวนการที่ต้องดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอนต่อเนื่องซึ่งก่อให้เกิดต้นทุนใน การดำเนินการมากพอสมควร อย่างไรก็ตามข้อดีของการมีส่วนร่วมคือก่อให้เกิดการผลิตนโยบาย และบริการสาธารณะที่สอดคล้องกับความต้องการของสาธารณะเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดสรรทรัพยากรของสาธารณะให้สูงขึ้น โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนก่อให้เกิดประโยชน์ ต่าง ๆ ดังนี้

2.4.1 เพิ่มคุณภาพของการตัดสินใจ กระบวนการปรึกษาหรือกับสาธารณะช่วยให้เกิดความกระฉับในวัตถุประสงค์ และความต้องการของโครงการหรือนโยบายนั้น ๆ

ได้อ่ายเสนอสาธารณะนสามารถที่จะผลักดันให้เกิดการทบทวนข้อสันนิษฐานที่ปิดบังอยู่ ซึ่งอาจจะปิดบังไม่ให้มองเห็นทางออกที่มีประสิทธิภาพที่สุด บ่อยครั้งกระบวนการและการมีส่วนร่วมของประชาชนก่อให้เกิดการพิจารณาถึงทางเลือกใหม่แทนวิธีการที่ได้เคยใช้กันมาในอดีตสาธารณะนักมีข้อมูลที่สำคัญซึ่งทำให้เกิดความแตกต่างในการที่จะนำไปสู่การตัดสินใจ ก่อให้เกิดความแตกต่างระหว่างโครงการที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จ

2.4.2 ลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลา โดยทั่วไปกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างเต็มรูปแบบมักจะสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายและการเสียเวลา แต่ในทางปฏิบัติแล้ว การมีส่วนร่วมของประชาชนมาตั้งแต่ต้น สามารถที่จะลดความล่าช้า และลดค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งของประชาชนได้ การตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่งอาจจะดูว่าสิ้นเปลืองและการเสียเวลาที่จะตัดสินใจได้ แต่ว่าเมื่อตัดสินใจแล้ว และเมื่อนำมาสู่การปฏิบัติอาจจะเป็นวิธีการที่ประหยัดกว่า ด้วยซ้ำ การตัดสินใจอย่างหนึ่งอย่างใดที่ทำไปอย่างรวดเร็วและดูเหมือนจะไม่สิ้นเปลือง อาจจะเสียเวลาค่าใช้จ่ายมากกว่าถ้าการตัดสินใจนั้นไม่ได้ทำให้เกิดข้อตกลงระหว่างกันหรือความเห็นชอบในกลุ่มต่าง ๆ ที่มีผลประโยชน์เกี่ยวข้องได้ แต่กลับนำสู่ความขัดแย้งของประชาชนอย่างต่อเนื่องมากขึ้น การมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถเกิดผลในการยอมรับอย่างสูงต่อการตัดสินใจโดยกลุ่มซึ่งมีส่วนได้ส่วนเสียในการตัดสินใจนั้น ๆ วิธีการจะช่วยลดความขัดแย้งระหว่างการดำเนินการนำไปปฏิบัติ ทำให้เกิดการนำไปปฏิบัติ ทำให้เกิดการประหยัดค่าใช้จ่ายซึ่งโดยทั่วไปมักจะแพงกว่าค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการจัดทำการดำเนินการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในระยะต้น

2.4.3 การสร้างพื้นที่สาธารณะ โครงการมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถที่จะสร้างข้อตกลงที่มั่นคงและยืนยาวและการยอมรับระหว่างกลุ่มซึ่งก่อนหน้านี้อาจจะมีความขัดแย้งระหว่างกันคนละทาง การมีส่วนร่วมยังก่อให้เกิดความเข้าใจระหว่างคู่กรณี ลดความขัดแย้งทางการเมืองและก่อให้เกิดความชอบธรรมในการตัดสินใจของรัฐ

2.4.4 ความสำเร็จและผลในการปฏิบัติของโครงการ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจให้เรามีความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของ การตัดสินใจนั้น และครั้งหนึ่งเมื่อได้ร่วมตัดสินใจแล้วหากีบ่มต้องการที่จะเห็นสิ่งนั้นไปปฏิบัติได้ ไม่เพียงแต่จะมีความสนับสนุนทางการเมืองต่อการดำเนินการนำไปปฏิบัติ แต่กลุ่มและปัจจัยนั้นอาจกระตือรือร้นในการที่ช่วยให้เกิดผลในทางปฏิบัติ

2.4.5 การหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าหรือขัดแย้งที่รุนแรง ความขัดแย้งในโครงการอาจนำไปสู่การปฏิปักษ์อันมากที่จะแก้ไข กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนก่อให้เกิดโอกาสที่คู่กรณีจะแสดงความต้องการของกลุ่มเขา และความห่วงกังวลปราศจากความรู้สึกที่เป็นปฏิปักษ์ การมีส่วนร่วมของประชาชนตั้งแต่ต้นสามารถเผชิญหน้ากันอย่างรุนแรงที่อาจจะเป็นไปได้อย่างไร

ก็ถือว่ามีส่วนร่วมของประชาชนไม่ใช่ชาวเชียงมันไม่อาจที่จะลดหรือกำจัดความขัดแย้งในทุก ๆ กรณี

2.4.7 ความน่าเชื่อถือและความชอบธรรม โดยทั่วไปแล้วการมีส่วนร่วมของประชาชนและเป็นวิถีทางที่จะนำไปสู่ความชอบธรรมและการดำเนินอย่างความชอบธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อการตัดสินใจก่อให้เกิดความขัดแย้ง ก็จะจะต้องใช้กระบวนการตัดสินใจซึ่งโปร่งใสและน่าเชื่อถือต่อสาธารณะชนซึ่งให้สาธารณะชนมีส่วนร่วม โครงการมีส่วนร่วมของประชาชนยังก่อให้เกิดความเข้าใจถึงเหตุการณ์ที่นำไปสู่การตัดสินใจนั้น ๆ

สรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นก่อให้เกิดการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพที่ยั่งยืน การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนในสังคม เป็นการเพิ่มคุณภาพของการตัดสินใจ ลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลา เป็นการสร้างพันทายดี เป็นการสร้างความสำเร็จในการปฏิบัติของโครงการ หลีกเลี่ยงเผชิญหน้า หรือขัดแย้งที่รุนแรง และเพิ่มความน่าเชื่อถือ และความชอบธรรม ดังนั้น หากจะนำแนวคิดมาใช้ในการพัฒนาให้กับการที่จะซึ่งเจรจาให้ประชาชนส่วนใหญ่เข้าใจและมีแนวความคิดคล้ายตามหลักแนวคิดที่กล่าวไว้จะเป็นตัวช่วยให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกภาคส่วน

2.5 ประเภทของการมีส่วนร่วมของประชาชน

ขอบเขตของการมีส่วนร่วมของประชาชนมีดังนี้

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2545 : 245-246) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นจะต้องร่วมกันคิดและร่วมกันทำให้บรรลุผลตามที่ต้องการ ซึ่งประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารปกครองได้หลายประเภทดังนี้

2.5.1 การมีส่วนร่วมในการเลือกตัวแทน เนื่องจากในแต่ละตำบลมักจะมีประชาชนในท้องถิ่นจำนวนมากเกินกว่าที่ประชาชนแต่ละคนจะสามารถดำเนินการแต่ละอย่างได้ครบถ้วน จึงจำเป็นที่จะต้องเลือกตัวแทนของตนขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่แทนตนในการรักษาผลประโยชน์ ความเป็นอยู่ และปักท้องของตน ตัวแทนเหล่านี้มักเป็นคนที่ประชาชนในท้องถิ่น ที่นิยมบ้านถือและสามารถปักป้อมผลประโยชน์ต่างๆ ได้ และบุคคลที่จะเป็นตัวแทนในระดับตำบลได้จะต้องผ่านการเลือกจากประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ เช่น กำนัน กรรมการสภาตำบลผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นต้น หรือเป็นบุคคลที่ตัวแทนของประชาชนได้คัดเลือกขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่ช่วยเหลือ เช่น สารวัตรกำนัน แพทบี้ประจำตำบล เป็นต้น

2.5.2 การมีส่วนร่วมในตำแหน่งต่างๆ นอกจากนี้จากการมีส่วนร่วมในการเลือกตัวแทนแล้วประชาชนมีคุณสมบัติเหมาะสมหรือมีความสนใจที่จะทำกิจกรรมสาธารณะกี

สามารถเสนอตัวเข้ามารับตำแหน่งต่าง ๆ ทั้งที่เป็นตำแหน่งที่อาสาสมัครเลือกตั้งของประชาชนโดยตรงและตำแหน่งที่ตัวแทนของประชาชนได้เลือกขึ้นมา

2.5.3 การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ประชาชนในห้องที่ยังมีโอกาสแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับกิจกรรมของส่วนรวมด้วย ซึ่งสามารถแสดงความคิดเห็นได้ในกรณีต่าง ๆ กันคือ

2.5.4 แสดงความคิดเห็นในที่ประชุม เมื่อมีการประชุมประชาชนควรร่วมรับฟังและร่วมแสดงความคิดเห็นเพื่อเสนอแนวทางแก้ไขต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อห้องที่และส่วนรวมนอกจากนี้ประชาชนยังอาจให้ข้อเท็จจริงบางอย่างเพื่อประกอบการพิจารณาตัดสินใจของผู้รับผิดชอบในเรื่องนั้นต่อไป

2.5.5 ร่วมสอดส่องกิจกรรมสาธารณะ กล่าวคือ ประชาชนในตำบลควรสนใจการดำเนินกิจกรรมสาธารณะที่ถือว่าเกี่ยวข้องโดยตรงกับชีวิตของความเป็นอยู่ของตนและคนอื่นๆ ในตำบล เช่น โรงพยาบาลที่เกิดขึ้นกับสัตว์ เป็นต้น

2.5.6 ร่วมศึกษาข้อเท็จจริงและร่วมตัดสินใจ ในกรณีที่เกิดปัญหาขึ้นแต่ยังไม่ทราบข้อเท็จจริงที่แน่ชัด เช่นหน้าที่ปกครองระดับตำบลอาจเชิญให้ประชาชนนำงกนร่วมกันหาข้อเท็จจริงประกอบการตัดสินใจได้ เช่นกัน

2.5.7 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่ ในการพัฒนาห้องที่นั้นจะต้องอาศัยกำลังความคิดโดยที่ประชาชนแต่ละคนร่วมกันแสดงความคิดเห็นทางแนวทางที่เหมาะสมกับการพัฒนาห้องที่และยังต้องอาศัยกำลังกายเป็นสำคัญอีกด้วย ถ้าประชาชนแต่ละคนคิดแต่ไม่ทำ ถึงแม้แนวทางที่จะพัฒนานั้นดีอย่างไรก็ไม่อาจประสบความสำเร็จได้ ประชาชนจึงต้องร่วมแรงร่วมใจในการพัฒนาห้องที่ของตน โดยอาจจะร่วมกันเสียสละแรงงานหรือบุจกุณทรัพย์ได้

2.5.8 การมีส่วนร่วมในด้านอื่นๆ นอกจากการมีส่วนร่วมข้างต้นแล้ว ประชาชนยังอาจมีส่วนร่วมในด้านอื่น ๆ อีกที่สำคัญคือการรวมตัวในด้านบนบรรณเนื่องประเพณี เช่น การจัดงานประจำปีต่าง ๆ ในทิศทางที่ดีขึ้น และเป็นประโยชน์ต่อตำบลของตน

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนภายในห้องถื่นหากประชาชนร่วมคิดร่วมทำจะทำให้การบริหารงานปกครองภายในห้องถื่นบรรลุเป้าหมายได้ ซึ่งประชาชนภายในห้องถื่นสามารถเข้ามามีส่วนร่วม ในการบริหารงานปกครองของห้องถื่นได้หลายวิธี เช่น การเข้าร่วมเป็นตัวแทนของประชาชนภายในห้องถื่นเพื่อเข้ารับหน้าที่ในการบริหารงานห้องถื่น การแสดงความคิดเห็นร่วมกันของประชาชนภายในห้องถื่นในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งสิ่งที่ประชาชน

ภายในห้องถีนแสดงออกมานั้นล้วนแต่เป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองภายในห้องถีนที่นี้ก็เพื่อผลประโยชน์ของห้องถีนที่ตนอยู่นั่นเอง

2.6 การมีส่วนร่วมของประชาชนกับระบบประชาธิปไตย

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ (2545 : 373-375) กล่าวว่า ระบบการเมืองการปกครองตามแนวทางประชาธิปไตย นับได้ว่าเป็นระบบการปกครองที่ได้รับการยอมรับมากที่สุดเมื่อเทียบกับระบบการปกครองแบบอื่น ๆ เช่น ระบบอิ曼นิยมระบอบเผด็จการ เป็นต้น แม้ว่าระบบประชาธิปไตยจะเป็นการปกครองที่นานาประเทศทั่วโลกนำไปใช้กันอย่างกว้างขวาง แต่ยังมีระดับความแตกต่างของการใช้ในบริบททางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองที่แตกต่างกันอย่างมากนัย ระบบประชาธิปไตยที่ได้นำไปใช้นั้นเรียกได้ว่าเป็นระบบประชาธิปไตยทางอ้อมหรือประชาธิปไตยแบบตัวแทน (Indirect or Representative Democracy) แต่มักเกิดคำถามกับระบบประชาธิปไตยแบบตัวแทนว่า ได้สร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน ให้เกิดขึ้นอย่างแท้จริงหรือไม่ เนื่องจากแบบตัวแทนว่า ได้สร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน ให้เกิดขึ้นอย่างแท้จริงหรือไม่ ซึ่งนั่นจึงได้เกิดการนิยามคำศัพท์ขึ้นมาใหม่ คือ “ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม” เพื่อให้บรรลุความการณ์ประชาธิปไตยที่ว่าเป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน ให้เป็นแนวคิดแทนที่ระบบประชาธิปไตยทางอ้อมหรือประชาธิปไตยแบบตัวแทน ซึ่งแนวคิดเรื่องประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy) นี้เป็นความพยายามที่จะสอดใส่แนวคิดการมีส่วนร่วม (Participatory Democracy) นี้เป็นความพยายามที่จะสอดใส่แนวคิดการมีส่วนร่วมเข้าไปในระบบการปกครอง โดยการมีส่วนร่วมนี้มีความหมายมากกว่าเพียงเป็นการมีส่วนร่วมในขณะที่มีการเลือกตั้ง

โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) หมายถึง การกระจายโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง การบริหารเกี่ยวกับการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ รวมทั้งการจัดสรรทรัพยากรของชุมชนและของชาติที่จะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน โดยการให้ข้อมูล แสดงความคิดเห็น ให้คำแนะนำปรึกษา ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ รวมตลอดจนการควบคุมโดยตรงจากประชาชน

ดังนั้น ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การที่อำนวยในการตัดสินใจ ไม่เป็นของกลุ่มคนจำนวนน้อย แต่อำนวย ได้รับการจัดสรรในระหว่างประชาชน เพื่อทุกๆ คน ได้มีโอกาสที่จะแสดงความต้องการของตนต่อ กิจกรรมส่วนรวม

ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมจัดเป็นการกระจายอำนาจและการมีประชาธิปไตย อย่างกว้างขวางของกระบวนการทางการเมืองทั้งในระบบประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการซึ่งประชาชน หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีส่วนร่วมในการแสดงทัศนะ และร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน รวมทั้งมีความคิดเห็นดังกล่าวไปประกอบการพิจารณากำหนดนโยบายและการตัดสินใจของรัฐ การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการสื่อสารในระบบเมือง กล่าวคือ เป็นการสื่อสารสองทาง ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งประกอบไปด้วยการแบ่งสรรข้อมูลร่วมกันระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และเป็นการเสริมสร้างความสามัคคีในสังคม

การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสำคัญในการสร้างประชาธิปไตยอย่างยั่งยืนและส่งเสริมธรรมาภิบาล ตลอดจนการบริหาร หากการมีส่วนร่วมของประชาชนมากขึ้นเพียงใด ก็จะช่วยให้มีการตรวจสอบการทำงานของผู้บริหารและทำให้ผู้บริหารมีความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น อีกทั้งยังเป็นการป้องกันนักการเมือง จากการกำหนดนโยบายที่ไม่เหมาะสมกับสังคมนั้น นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมของประชาชนยังเป็นการสร้างความมั่นใจว่าเสียงของประชาชนจะมีคนรับฟัง อีกทั้งความต้องการและความปรารถนาของประชาชนก็จะได้รับการตอบสนอง

สำหรับสังคมไทย แนวคิดเรื่องประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมในการนำมาใช้อย่างชัดเจน และเป็นรูปธรรม ใน การปฏิรูปการเมืองเมื่อปี พ.ศ. 2539 โดยเรียกร้องให้เห็นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน เพราะที่ผ่านมาระบบการเมืองและการบริหารราชการของประเทศไทย ประสบปัญหาต่าง ๆ ค่อนข้างมาก เช่น ปัญหาคอร์รัปชัน การซื้อเสียง ความไร้เสถียรภาพทางการเมือง ความขัดแย้งของชุมชนในการจัดสรรทรัพยากรธรรมชาติความเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็วของทรัพยากรธรรมชาติ การกระจายรายได้และโอกาสที่ไม่เป็นธรรม

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปี พ.ศ. 2540 ซึ่งได้รับการกล่าวขานว่า เป็นรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน เพราะมีกระบวนการจัดทำโดยประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และหัวใจของรัฐธรรมนูญฉบับนี้เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นสำคัญ โดยได้กำหนดหลักการของประชาธิปไตยแบบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมตามมาตรา 8 ว่า “อำนาจประชาธิปไตย เป็นของปวงชนชาวไทย” ซึ่งแตกต่างไปจากรัฐธรรมนูญที่ผ่านมาในอดีตซึ่งระบุว่า อำนาจของปี พ.ศ. 2540 มาจากประชาชนชาวไทย ความแตกต่างในที่มาแห่งอำนาจ

อธิปไตยดังกล่าว ก่อให้เกิดผลในการปรับเปลี่ยนโครงสร้างหลักของการบริหารจัดการในประเทศในภาพรวม 3 ประการ

1. การปรับเปลี่ยนโครงสร้างอำนาจของนิติบัญญัติ โดยการให้วุฒิสภาพมาจากการเลือกตั้งเพื่อให้โอกาสกลุ่มแทนต่าง ๆ นอกรอบพรมแดนเมืองเข้ามามีส่วนร่วมในงานนิติบัญญัติ โดยการให้สิทธิประชาชนริเริ่มเสนอร่างกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพและแนวโน้มนโยบายที่ชัดเจนแห่งรัฐและโดยการนำตัวแทนประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในสภาพผู้แทนราษฎร โดยให้ผู้แทนองค์กรเอกชน ด้านเด็ก หญิง คุณภาพ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการเชิงการวิสามัญพระราชบัญญัติที่มีผลกระทบต่อกลุ่มคนดังกล่าวได้

2. การปรับเปลี่ยนระบบในการกำหนดนโยบายทางเศรษฐกิจ และสังคม ในฝ่ายบริหาร โดยการกำหนดให้มีสภาพที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งเป็นองค์กรอิสระ ประกอบด้วยบุคคลกลุ่มต่าง ๆ ที่อยู่นอกภาครัฐ ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาและให้ข้อเสนอแนะต่อคณะกรรมการรัฐมนตรีเกี่ยวกับนโยบายต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

3. การปรับโครงสร้างการกระจายอำนาจ โดยการกระจายการกำหนดนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มขึ้น โดยการรับรองความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบายและการบริหารงาน โดยเฉพาะในการจัดการศึกษา การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ฯรีต ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งการส่งเสริมรักษาและจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น และมีสิทธิเสนอต่อคณะกรรมการพัฒนาชุมชน ผู้บริหารสถานที่ในท้องถิ่น

นอกจากการเปลี่ยนจากประชาธิปไตยแบบผู้แทนมาเป็นประชาธิปไตยแบบประชาชนมีส่วนร่วมจะส่งผลปรับเปลี่ยนโครงสร้างหลักของการบริหารจัดการประเทศในภาพรวมแล้ว กระบวนการทัศน์ใหม่ในประชาธิปไตยแบบประชาชนมีส่วนร่วมยังส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างรัฐกับประชาชนในประเด็นต่าง ๆ อีกด้วย ซึ่งอาจแยกพิจารณาเป็น 2 ด้าน คือ

1. ด้านประชาชน รัฐธรรมนูญได้บัญญัติรองรับสิทธิของประชาชนในการมีส่วนร่วมในทุกระดับ ตั้งแต่การมีส่วนร่วมทางการเมือง การมีส่วนร่วมในการออกกฎหมาย การมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ

2. ด้านรัฐ รัฐธรรมนูญได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของรัฐในการส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านต่าง ๆ รวมทั้งหน้าที่ของรัฐที่จะต้องเสริมสร้างและพัฒนาความเข้มแข็งของภาคประชาชน

จะได้เห็นว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนนับว่าเป็นปัจจัยสำคัญของการปกครองโดยประชาธิปไตย ที่สามารถลดช่องว่างระหว่างผู้บริหารประเทศกับประชาชน เนื่องจากประเทศไทยมีความเข้าใจร่วมกันในการดำเนินนโยบายต่าง ๆ ของชาติ เพื่อให้ตอบสนองความต้องการของประชาชนและยังเป็นการเสริมสร้างระบบประชาธิปไตยให้ยั่งยืนแม้ว่าในประเทศไทยมีการกฎหมายรัฐธรรมนูญบัญญัติถึงช่องทางในการเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างกว้างขวาง แต่ในทางปฏิบัติการเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชนยังถูกกีดกันจากภาครัฐที่ยังไม่สามารถปรับเปลี่ยนเจตคติ และการห่วงเห็นอำนาจ ทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนในปัจจุบันยังอยู่ในระดับที่อ่อนแอด้วย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ในหมวดที่ 14 ว่าด้วยการปกครองท้องถิ่น ตามมาตรา 281 มาตรา 286 มาตรา 287 และมาตรา 290 ได้ระบุประชาชนในระดับท้องถิ่นก็มีบทบาทการมีส่วนร่วมทางการเมือง มีสาระสำคัญแต่ละมาตราดังนี้

มาตรา 281 ภายใต้บังคับมาตรา 1 รัฐจะต้องให้ความเป็นอิสระแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตามเกณฑาระบบที่มาจากตน และส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำบริการสาธารณะ และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาในพื้นที่

ท้องถิ่นใดมีลักษณะที่จะปกครองตนเองได้ ย่อมมีสิทธิจัดตั้งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 286 ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิเข้าชี้หรือลงข้อต่อประธานสภาท้องถิ่นเพื่อให้สภาท้องถิ่นพิจารณาออกข้อบัญญัติท้องถิ่นได้

มาตรา 287 ประชาชนในท้องถิ่นมีสิทธิมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดให้มีวิธีการที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมดังกล่าวได้ด้วย

ในการนี้ที่มีการกระทำการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่นในสาระสำคัญ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องแจ้งข้อมูลรายละเอียดให้ประชาชนทราบก่อนกระทำการเป็นเวลาพอสมควร และในกรณีที่เห็นสมควรหรือได้รับการร้องขอจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นก่อนการกระทำการนั้น หรืออาจจัดให้ประชาชนออกเสียงประชามติเพื่อตัดสินใจได้ ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องรายงานการดำเนินงานต่อประชาชนในเรื่องการจัดทำงบประมาณ การใช้จ่าย และผลการดำเนินงานในรอบปี เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและกำกับการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ในการจัดทำงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามวาระสามให้นำบทบัญญัติตามตรา 168 วรรคหก มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรฐาน 290 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีอำนาจหน้าที่ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามที่กฎหมายบัญญัติ

กฎหมายตามวาระหนึ่งอย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

(1) การจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในเขตพื้นที่

(2) การเข้าไปมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่นอกเขตพื้น เนื่องในกรณีที่อาจมีผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่ของตน

(3) การมีส่วนร่วมในการพิจารณาเพื่อริเริ่มโครงการหรือกิจกรรมใดนอกเขตพื้นที่ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมหรือสุขภาพอนามัยของประชาชนในพื้นที่

(4) การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น

จากการศึกษารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 จะเห็นได้ว่ารัฐในฐานะเป็นแม่บทในการบริหารจัดการและการเมืองการปกครองพร้อมที่จะให้การสนับสนุนประชาชนทุกภาคส่วนทั้งในระดับประเทศและระดับท้องถิ่นให้ทุกคนมีส่วนร่วมโดยรัฐเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามาร่วมการจัดการดังกล่าวได้หากประชาชนในแต่ละส่วนท้องถิ่นมีความพร้อมในการปฏิบัติงานนั้น ทั้งนี้เพื่อผลประโยชน์ของประชาชนในภาคส่วนของท้องถิ่นเอง ซึ่งส่วนท้องถิ่นจะส่งผลไม่ว่าผลเดียวกันต่อไปจนถึงระดับประเทศ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 เป็นการเปิดโอกาสและให้ความสำคัญต่อประชาชนในทุกภาคส่วนให้มีบทบาทหน้าที่ที่จะเข้ามายield="block"/>ในการบริหารจัดการท้องถิ่น เพื่อประโยชน์โดยตรงต่อประชาชนในภาคส่วนท้องถิ่น

2.7 กิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง

2.7.1 ลักษณะของกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ไซพาร ตั้มที่จิตานันท์ ได้รวบรวมลักษณะของกิจกรรมการมีส่วนร่วมของนักวิชาการไว้อย่างน่าสนใจ ดังนี้

บุญเรือง บูรภักดี (2529 : 56) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นปรากฏการณ์ของกิจกรรมทางการเมืองหลายอย่างรวมกันอยู่ ลักษณะของกิจกรรมหรือรูปแบบค่าง ๆ ของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในแต่ละสังคมอาจเน้นหรือให้ความสำคัญแตกต่างกันไป ในแต่ละระบบการเมือง โดยที่ไว้แล้วลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1. การมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยสมัครใจ กล่าวคือ ประชาชนมีส่วนร่วมโดยมีความต้องการอย่างแท้จริง ทั้งนี้ เพราะเห็นว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม จะนั้นจึงเป็นหน้าที่ของตนที่จะไปมีส่วนร่วมในการกำหนดความเป็นไปของสังคมของตนเอง

2. การมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยเกิดจากการปลูกกระดานจากนักการเมือง หรือนักเคลื่อนไหวในสังคม ทั้งนี้รวมถึงประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วม เนื่องมาจากบุคคลอื่น ๆ ร้องขอชักจูง บุ้นเข็ญ ให้ค่าตอบแทนหรือใช้วิธีการอื่น ๆ ด้วย

วูดเวิร์ด รัสก์และโรเชอร์ (Robinson, Rusk and Head. 1968 : 424) ได้จำแนก กิจกรรมทางการเมืองที่มีอิทธิพลต่อสมาชิกสภานิติบัญญัติและเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลออกเป็น ประเภทต่าง ๆ คือ การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การเป็นสมาชิกของกลุ่มอิทธิพล การติดต่อกับสมาชิกสภานิติบัญญัติ การเข้าร่วมกิจกรรมของพรรคการเมืองและการสนับสนุนทางการเมือง

คัมมิงส์ และไวส์ (Cummings and Wise. 1971 : 13-17) ได้เสนอแนวคิด เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่า ประชาชนสามารถกระทำได้ในลักษณะสำคัญ 5 ประการ คือ

1. การเลือกตั้ง (Election) หมายถึง การที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง ได้โดยการสมัครรับเลือกตั้งและการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง (Vote) เท่ากับเป็นการแสดงถึงสิทธิของประชาชนที่จะมีโอกาสในการตัดสินใจ หรือเลือกตัวแทนเข้าไปทำหน้าที่แทนคนทางการเมือง ตลอดจนโอกาสที่ตนจะเสนอตัวเข้าไปทำหน้าที่ทางการเมืองสียะง

2. การมีกิจกรรมในกลุ่มการเมือง (Political Party) เป็นวิธีการที่จะทำให้ประชาชนผู้เป็นสมาชิกพรรคร่วมกัน ได้มีสิทธิมีเสียงอันสำคัญที่จะกำหนดนโยบายทางการเมืองร่วมกัน ตลอดจนดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบายด้วยการควบคุมและตัดสินใจ แก้ไขปัญหาร่วมกันมิใช่การเมืองเป็นเรื่องของบุคคลหนึ่งบุคคลใดและทำให้การเมืองเป็นของประชาชนทุกคน

3. การแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะ (Public Opinion) การแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะนี้ เป็นวิธีการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นความต้องการ

การวิพากษ์วิจารณ์ต่าง ๆ ในทางการเมือง อาจกระทำได้โดยวิธีการพูด การเขียน โดยผ่านสื่อมวลชนต่าง ๆ หรือการพูดต่อสาธารณะก็ตาม ดังนี้ จึงเป็นวิธีการที่ประชาชนจะได้มีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองได้เป็นอย่างดี

4. การรวมกลุ่มผลประโยชน์ (Interest Group) การรวมกลุ่มผลประโยชน์ เป็นสิ่งสำคัญต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองมาก เพราะกลุ่มผลประโยชน์นี้จะเกิดขึ้นจากการที่บุคคลหรือคนที่มีอาชีพ หรือผลประโยชน์ร่วมกันมาร่วมตัวกันกำหนดนโยบายและรักษาผลประโยชน์ของตนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การเสนอความคิดเห็น การติดต่อขอร้องต่อรัฐบาลให้ดำเนินการ ตลอดจนคัดค้านหรือแสดงการต่อรองในประเด็นสาธารณะ (Public Issue) ต่าง ๆ

5. การแสดงออกด้วยการกระทำ (Direct Action) การแสดงออกด้วยการกระทำนี้เท่ากับเป็นการบ่งชี้ความต้องการย่างหนึ่งย่างใดของประชาชนที่มีต่อประเด็นสาธารณะหรือประเด็นของการเมือง (Political Issue) อาจจะเป็นการคัดค้านหรือการสนับสนุนการกระทำการของรัฐบาลเรื่องหนึ่งเรื่องใดก็ได้และการกระทำนั้น ๆ ก็อาจทำได้ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การเดินขบวน (Demonstration) การนั่งประท้วง (Sit-ins) และการเดิน (Marching) เป็นต้น

ใน และ เวอร์บा (Nie and Verba. 1975 : 9-12) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมทางการเมืองที่กว้างและซับซ้อนขึ้น และได้แบ่งกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ 4 รูปแบบ คือ

1. การลงคะแนนเลือกตั้ง เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นอยู่สม่ำเสมอในระบบประชาธิปไตยและมีอิทธิพลต่อพุทธิกรรมของผู้คนมาก เนื่องจากเป็นสิ่งแสดงถึงความนิยมสนับสนุนของประชาชนหรือแรงกดดันเพื่อให้ผู้นำต้องปรับนโยบายของตนเพื่อให้ได้รับการสนับสนุนต่อไป อย่างไรก็ตามการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งต้องการริเริ่มหรือแรงจูงใจเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

2. การรณรงค์หาเสียง เป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญเท่ากับการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เนื่องจากทำให้ประชาชนสามารถเพิ่มอิทธิพลต่อผู้นำได้โดยการกำหนดคะแนนเสียงให้แก่ผู้สมัครคนใดคนหนึ่งไว้ก่อน ซึ่งอาจนำไปสู่ความขัดแย้งกันได้ อย่างไรก็ตามกิจกรรมดังกล่าวเป็นกิจกรรมที่ยากและต้องการความริเริ่มมาก่อนการลงคะแนนเสียง นอกจากนั้นยังเป็นวิธีที่สามารถสื่อข่าวสารหรือบ่งบอกเกี่ยวกับความชื่นชอบของประชาชนได้มากกว่า เพราะประชาชนที่ร่วมรณรงค์หาเสียงจะสามารถมีความสัมพันธ์ติดต่อกับผู้สมัครรับเลือกตั้งได้อย่างใกล้ชิดมากขึ้น กิจกรรมการรณรงค์หาเสียงนี้ ได้แก่ การซักชวนให้ผู้อื่นไปลงคะแนนเสียง

การทำงานอย่างแข็งขันเพื่อพรรคการเมือง การรวมประชุมทางการเมือง การบริจาคเงินให้พรรคการเมือง และการเป็นสมาชิกชุมชนทางการเมือง

3. การติดต่อข้า้นดันของประชาชน เป็นการติดต่อเชิงบุคคลที่มีต่อรัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐบาลโดยลำพังตนเอง และเป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับระยะเวลาเป้าหมาย และเนื้อหาสาระในการเข้ามีส่วนร่วมของบุคคลได้เอง จึงสามารถคาดหวังในผลประโยชน์ได้มาก แต่ในด้านอิทธิพลที่มีต่อรัฐบาลนั้นมีเพียงเล็กน้อย เนื่องจากเป็นการกระทำการของคนจำนวนน้อย กิจกรรมดังกล่าวมักไม่มีความขัดแย้งโดยตรงกับบุคคลอื่น ๆ และต้องการความคิดริเริ่มค่อนข้างมาก กิจกรรมในรูปแบบนี้ ได้แก่ การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของห้องคุนเกี่ยวกับปัญหาเฉพาะหรือปัญหาส่วนรวมเพื่อร้องเรียนให้มีการแก้ไขปรับปรุงจากรัฐ

4. การร่วมกันในกิจกรรมบางอย่างขององค์การหรือกลุ่มเกี่ยวกับปัญหาทางการเมืองและสังคมเป็นกิจกรรมที่บุคคลกระทำร่วมกับผู้อื่น ซึ่งอาจกระทำร่วมในกิจกรรมภายในขององค์การที่เป็นทางการเมืองหรือไม่เป็นทางการก็ได้ การกระทำดังกล่าวอาจเกิดขึ้นในเวลาใดและจะเกี่ยวกับปัญหาใดของกลุ่มก็ได้ การมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบนี้มีอิทธิพลต่อรัฐบาลมากเนื่องจากมีคนจำนวนมากเข้าร่วมและอาจมีความขัดแย้งระหว่างกลุ่มได้อย่างไรก็ตาม กิจกรรมที่ร่วมมือกันนี้ต้องการความริเริ่มน้ำดี

มิลเบาร์ท และ โกล (Milbrath and Goel, 1977 : 12-19) ได้ศึกษาผลงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองและได้จัดแยกกิจกรรมหรือรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ 6 แบบด้วยกัน คือ

1. การใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง (Voting) เป็นรูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่สามารถแยกจากกิจกรรมที่เกี่ยวกับการรณรงค์หาเสียงและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับพรรคการเมือง การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นการแสดงออกของประชาชนถึงความจริงก็ต่อเมื่อระบบการเมืองมากกว่าเป็นการกระทำตามความต้องการของตน กล่าวคือ บุคคลที่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งจะกระทำไปโดยความสำนึกราโนน้ำที่ของผลเมืองคือมากกว่าที่จะเชื่อว่าการลงคะแนนเสียงของตนจะมีผลสำคัญทางการเมืองในทางกลับกัน ผู้ที่มีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างกระตือรือร้นในรูปแบบกิจกรรมทางการเมืองอื่น ๆ ก็อาจไม่ไปลงคะแนนก็ได้

2. การเป็นเจ้าหน้าที่พรรคการเมืองและผู้รณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง (Party and Campaign Workers) หมายถึง การเข้าร่วมในพรรคการเมืองทั้งในช่วงระหว่างการเลือกตั้ง และในการรณรงค์หาเสียง การบริจาคเงินช่วยเหลือแก่พรรคหรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง

การซักชวนประชาชนไปลงที่เมืองเพื่อสิทธิในการลงคะแนนเสียง การเข้าร่วมและสนับสนุน พรรคการเมือง การพยายามซักชวนประชาชนให้ลงคะแนนเสียงแก่พรรคหรือผู้สมัครที่ตน ชอบ การมีส่วนร่วมทางการเมืองดังกล่าวนี้ เป็นแบบแผนของความสัมพันธ์ขั้นต้นระหว่าง ปัจเจกชนกับรัฐ มิลแบรบท พบว่าผู้เข้ามีส่วนร่วมของการเมืองในรูปแบบนี้อยมาก ใน สหราชอาณาจักรมีเพียงร้อยละ 15 เท่านั้น เมื่อจากการเข้าร่วมในกิจกรรมดังกล่าวต้องมีความ ตื่นตัวและสนใจอย่างแท้จริง จัดเป็นพวกที่ขึ้นเวทีต่อสู้ทางการเมือง (Gladiators) ในขณะที่ คนส่วนมากจะมีบุคลากรเป็นเพียงผู้เฝ้าดู (Spectators) คงยกตัวเป็นผู้ชนะด้วย การลงคะแนนให้กันที่ตนชอบ

3. การเป็นผู้มีบุคลากรในชุมชน (Community Activists) เป็นการก่อตั้งกลุ่ม เพื่อแก้ปัญหาของสังคม หรือร่วมมือกับกลุ่มต่างๆ ที่มีอยู่แล้ว เพื่อมีบุคลากรเกี่ยวกับกิจกรรม สาธารณะหรือติดต่อกับทางราชการในเรื่องปัญหาสังคม ผู้มีบุคลากรเกี่ยวกับกิจกรรม สาธารณะติดต่อกับทางราชการในเรื่องปัญหาสังคม ผู้มีบุคลากรในชุมชน จึงนับเป็นผู้มีความ กระตือรือร้นสูงและมีระดับความผูกพันทางไปกับชุมชนสูง อย่างไรก็ตามผู้มีบุคลากรในชุมชน นี้แตกต่างจากเจ้าหน้าที่พรรคและเจ้าหน้าที่รณรงค์ทางเสียงในแง่ที่มีความเกี่ยวข้องในพรรค การเมือง และการช่วยรณรงค์ทางเสียงน้อยกว่าเจ้าหน้าที่พรรคและเจ้าหน้าที่รณรงค์ทางเสียง ดังกล่าว

4. การติดต่อกับทางราชการ (Contacting Officials) เป็นกิจกรรมที่เป็นเรื่อง เคพะเจาของบุคคล ซึ่งจะมีผลโดยตรงต่อบุคคลนั้นเท่านั้นเอง เช่น การติดต่อกับทาง ราชการในเรื่องภาษีโรงเรือน การทำถนน การติดต่อขอรับสวัสดิการทางสังคม เป็นต้น การมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบดังกล่าวเกือบจะไม่ใช่การมีส่วนร่วมทางการเมืองตาม ความหมายที่แท้จริง

5. การเป็นผู้ประท้วง (Protestors) ได้แก่ การเข้าร่วมเดินขบวนตามถนน หรือการก่อจลาจลในกรณีที่จำเป็นเพื่อบังคับให้รัฐแก้ไขบางสิ่งบางอย่างซึ่งเกี่ยวข้องกับ การเมืองให้ถูกต้อง การประท้วงอย่างแข็งขันและเป็นไปอย่างเปิดเผยต่อกรณีที่รัฐบาลกระทำ ในสิ่งที่ผิดศีลธรรม การให้ความเอาใจใส่กับการชุมนุมประท้วง เข้าร่วมกับกลุ่มประท้วง รัฐบาล และการปฏิเสธการยอมรับกฎหมายที่ไม่ยุติธรรม

6. การเป็นผู้สื่อสารทางการเมือง (Communicators) ได้แก่ การติดตาม ข่าวสารทางการเมืองอยู่เสมอ การส่งข่าวสารและดูการสนับสนุนให้แก่ผู้นำทางการเมืองเมื่อ เขาทำในสิ่งที่ดีและถูกต้อง หรือส่งคำค้านไปให้เมื่อเขากระทำในสิ่งที่ควรร้าย การเข้าร่วม กลุ่มทางการเมือง การให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการเมืองแก่เพื่อนในชุมชนที่อาศัยอยู่การให้

ความสนใจกับทางราชการและการเขียนจดหมายถึงบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ ผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบตั้งกล่าวมักเป็นพวกที่มีการศึกษาสูง มีข้อมูลเกี่ยวกับการเมืองมาก และมีความสนใจทางการเมืองมากด้วยผู้สื่อสารทางการเมืองเหล่านี้จะพากย์วิจารณ์รัฐบาลมากกว่าบรรดาเจ้าหน้าที่ของพระองค์หรือผู้รักชาติ แต่จะไม่แสดงออกด้วยกิจกรรมการประท้วง

สรุปได้ว่า ลักษณะการมีส่วนร่วมนั้นเป็นกิจกรรมต่างๆจากการมีส่วนร่วมของประชาชน อาจเกิดขึ้นจากความคิดของประชาชนส่วนใหญ่ หรืออาจเกิดจากกลุ่มคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อแนวความคิดของประชาชน ซึ่งนำไปสู่ประชาชนส่วนใหญ่กล้อยตามแต่ทั้งนี้ก็เพื่อผลประโยชน์ของรัฐและประชาชนโดยรวมนั่นเอง

2.7.2 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของการเมือง

โรท และวิลสัน (Roth and Wilson. 1976 : 159-160) ได้เสนอว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพล (Influence) ต่อระดับการมีส่วนเกี่ยวข้องทางการเมืองของปัจเจกบุคคลมี 3 ประการ คือ

1. ปัจจัยส่วนบุคคล (Personal factors) ได้แก่ ทัศนคติ (Attitudes) ความเชื่อ (Beliefs) และลักษณะบุคลิกภาพส่วนบุคคล (Personality Traits) เช่น ความรู้สึกมีสมรรถนะส่วนบุคคล (Sense of Personal Efficacy) ทัศนคติทางการเมืองการรับรู้ในหน้าที่ของพลเมือง (Civic Duties)

2. สภาพการณ์ทางการเมือง (Political Setting) รวมทั้งการเปิดรับข่าวสาร การเมืองผ่านสื่อสารมวลชน (Mass Media) หรือการติดต่อส่วนบุคคล โครงสร้างของพรรคการเมือง การจัดการของกลุ่มการเมือง เป็นต้น

3. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม (Socioeconomic Factors)

มิลบราร์ท และโกล (Milbrath and Goel. 1977 : 27-132) ได้เสนอกรอบวิเคราะห์ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมส่วนบุคคลและปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้อ้างสมบูรณ์ โดยศึกษาสาเหตุที่คนแสดงพฤติกรรม เพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมในระดับบุคคลรูปแบบของกรอบแนวคิดของการศึกษาพุทธิกรรมอาชีพพื้นฐานจากสาขาจิตวิทยา เช่น ในเรื่องของการรับรู้ (Perception) ทฤษฎีของมาสโลว์ (Maslow) ลักษณะบุคลิกภาพ (Personallity) ความเชื่อ (Beliefs) ทัศนคติ (attitudes) และกระบวนการตัดสินใจ (Decision Process) เป็นต้น ซึ่งสรุปว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อพุทธิกรรมที่มีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ 2 ประการ คือ

1. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม (Environmental Factors) ได้แก่ ลักษณะของระบบสังคม (Social System) และสภาพการณ์ทางการเมือง (Political Setting) เช่น

วัฒนธรรมทางการเมือง เป็นต้น ปัจจัยดังกล่าวจะให้ข้อมูลเกี่ยวกับขอบเขตปั้ทสถาน และทางเลือกต่าง ๆ ในการมีส่วนร่วมทางการเมือง นอกจากนี้ยังมีสิ่งเร้าอื่น ๆ จากสภาพแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง อาทิเช่น สื่อสารมวลชน (mass media) การติดต่อส่วนบุคคลและการเข้าร่วมกลุ่มของบุคคล เป็นต้น

2. ปัจจัยส่วนบุคคล (Personal Factors) ได้แก่ ส่วนที่เกี่ยวกับทัศนคติ (Attitudes) ความเชื่อ (Beliefs) ลักษณะบุคลิกภาพ (Personality Traits) ความรู้ (Knowledge) และสภาพส่วนบุคคล ปัจจัยส่วนบุคคลนี้ถือเป็นปัจจัยภายในวันที่เอื้อให้บุคคลเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับที่แตกต่างกันออกไป ในส่วนที่เกี่ยวกับทัศนคติและความเชื่อ เช่น ความสำนึกรักในหน้าที่พลเมือง (Sense of Civic Obligation) ซึ่งเป็นทัศนคติทางการเมือง ความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมือง

แม็คคลอสกี้ (Mcloosky. 1968 : 256-262) ได้อธิบายถึงลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยใช้ตัวแปรหรือปัจจัยในการอธิบาย 3 ตัวแปรเท่านั้น คือ

1. ตัวแปรสภาพแวดล้อมทางสังคม (The Social Environment) เช่น ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ อายุ เชื้อชาติ เพศ ศาสนา และล้วนที่อยู่อาศัย

2. ตัวแปรทางด้านจิตวิทยา (Psychological Variables) เช่น แรงจูงใจ ลักษณะบุคลิกภาพและความต้องการ เป็นต้น

3. ตัวแปรทางด้านสภาพแวดล้อมทางการเมือง (The Political Environment) เช่น ระบบการเมือง เหตุการณ์บ้านเมือง ลักษณะการยอมรับของชาติ ประเทศ ประเดิมทางการเมือง เป็นต้น

สรุปได้ว่า ปัจจัยต่างๆที่มีอยู่ภายในสังคมมีผลต่อการมีส่วนร่วมของการเมืองของประชาชนภายในรัฐนั้น ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยทางด้านสภาพแวดล้อมซึ่งมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง เพราะเป็นลักษณะของระบบสังคมและสภาพการณ์ทางการเมืองจะเป็นตัวกำหนดในการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการเมือง และปัจจัยทางด้านตัวบุคคลที่มีอยู่ภายในรัฐซึ่งเป็นปัจจัยเฉพาะบุคคลที่มีอยู่ภายในรัฐที่จะเข้าร่วมทางการเมืองซึ่งจะส่งผลต่อการเมืองโดยปัจจัยทางด้านนี้ที่เป็นพื้นฐานของบุคคลอาจมากอาจน้อย แต่ตัวบุคคลที่มีอยู่ภายในรัฐนี้จะเป็นพื้นฐานที่จะผลักดันให้บุคคลเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง

3. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

3.1 ทฤษฎีปัจจัยทางสังคมวิทยา

นرنนิต เศรษฐบุตร (2541 : 10 ; อ้างอิงมาจาก Werbar and Niye. 1977 : unpaged) การตัดสินใจเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น เป็นผลมาจากการพัฒนาทางสังคมต่างๆ ที่ก่อให้เกิดโลกทัศน์ที่นำไปสู่การมีทัศนคติแบบพลเมืองอารยะ (Civic Attitude) อันเป็นองค์ประกอบของทางจิตวิทยา ที่ระบุคุณลักษณะที่สำคัญของคนที่มีความสนใจทางการเมือง การก่อตัวและพัฒนาการของทัศนคติ ทักษะ และทรัพยากรต่างๆ ที่มีผลต่อความสนใจทางการเมือง และพฤติกรรมมีส่วนร่วมนี้ อาจมาจาก การอบรมเลี้ยงดูและสั่งสอนของแต่ละบุคคล ทัศนคติแบบพลเมืองอารยะ หมายถึง ความสนใจและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมือง ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง ปลดความรู้สึกว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นพันธกิจที่สำคัญของพลเมือง ทัศนคติเหล่านี้มีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในบุคคลที่มีสถานภาพทางสังคมสูง มีการศึกษาดี และมีความสามารถที่จะติดตามเข้าใจทางการเมืองได้

3.2 ทฤษฎีคำนวณผลได้ผลเสีย (Ration Theory : Condoct)

เวอร์บานและไนย์ (นرنนิต เศรษฐบุตร. 2541 : 10 ; อ้างอิงมาจาก Werbar and Niye. 1977 : unpaged) กลุ่มแนวคิดนี้อธิบายพฤติกรรมการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองจากฐานคติที่ว่ามนุษย์กระทำการอย่างมีเหตุผล เพื่อคาดหวังสิ่งที่ต้องการ ตัดสินใจกระทำการโดยประเมินโอกาสที่จะประสบความสำเร็จ กับความเสี่ยง และทรัพยากรต่างๆ ที่ต้องทุ่มเทลงไปดังนั้นความรู้สึกทัศนคติของมนุษย์แต่ละคนรวมทั้งทัศนคติแบบพลเมืองอารยะซึ่งมีและต่อการตัดสินใจกระทำการเพียงเดือนน้อย ปัจจัยที่สำคัญมากกว่าคือ ประดิษฐ์ปัญหาและความสำคัญของเรื่องนี้ต่อชีวิต และผลประโยชน์ของผู้คนที่เกี่ยวข้อง เป็นเรื่องของผลประโยชน์โดยตรงที่จะได้หรือเสียเคลื่อนไหวกดดันรัฐบาลด้วยวิธีการต่างๆ

3.3 ทฤษฎีผู้นำ (Leadership Theory)

ทะนงศักดิ์ คุ้มไข่น้ำ (2541 : 43) สรุปสาระสำคัญความหมายของผู้นำไว้ว่า ได้แก่ บุคคลที่ประชาชนในท้องถิ่นนั้นให้การยอมรับนับถือ เคราะห์และเชื่อฟัง เมื่อประชาชนมีปัญหาเดือดร้อน นักจะไปปรึกษาขอคำแนะนำ ส่วนมากผู้นำจะเป็นผู้มีประสบการณ์ ได้รับได้เห็นมาก เป็นคนที่มีความคิดกว้างไกลกว่าประชาชนโดยทั่วไป ถือเป็นผู้มีความสามารถ เกophysical ในด้านใดด้านหนึ่งเป็นอย่างดี สามารถให้ความช่วยเหลือแนะนำแก่ชาวบ้านเรื่อง

นั้นๆ ให้กับประชาชน ตลอดจนสามารถให้ข้อมูลกำลังใจคนชุมชนได้ตามสถานการณ์ และมีอิทธิพลลงใจให้ผู้อื่นร่วมมือปฎิบัติงาน เพื่อให้งานดำเนินตามความมุ่งหมาย

3.4 ทฤษฎีการกระทำการสังคม (Social Action Theory)

แมก เวเบอร์ (กิตติ คันธा. 2536 : 20-21 ; อ้างอิงมาจาก Mack weber, 1956 : 12) ได้ทำการศึกษาเรื่องการกระทำการของมนุษย์ แล้วสรุปเป็นความหมายการกระทำการของมนุษย์ไว้ว่า เป็นพฤติกรรมที่บุคคล ผู้กระทำการหนดให้มีความหมายเป็นส่วนตัว โดย Weber ให้ความเห็นว่า การกระทำการสังคมมี 4 ขั้นดังนี้ คือ

1. การกระทำที่มีเหตุผล เป็นการกระทำที่ใช้วิธีการที่เหมาะสมในอันที่จะบรรลุเป้าหมายที่เลือกไว้อย่างมีเหตุผล การกระทำดังกล่าวถูกนำไปทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม

2. การกระทำที่เกี่ยวกับค่านิยม เป็นการกระทำที่ใช้วิธีการที่เหมาะสมเพื่อที่จะทำให้ค่านิยมสูงสุดในชีวิตมีความสมมูลน์พร้อม เป็นการกระทำที่มุ่งจริยธรรม ศាសนา และศิลธรรมเพื่อการดำรงไว้ซึ่งความเป็นระเบียบร้ายของสังคม

3. การกระทำตามประเพณี เป็นการกระทำที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลง โดยยึดอาชญากรรมอย่างที่ทำกันมาตั้งแต่อดีตเป็นหลัก โดยไม่คำนึงถึงเหตุผล

4. การกระทำที่แห่งศักดิ์ศรีความเส้นทาง เป็นการกระทำที่คำนึงถึงอารมณ์ และความผูกพันทางจิตราหว่างผู้กระทำกับวัตถุที่เป็นจุดมุ่งหมายของการกระทำ

3.5 ทฤษฎีการบริหารองค์กร (Organization Administration Theory)

ໄลเคอร์ท (กิตติ คันธा. 2536 : 37 ; อ้างอิงจาก Likert. 1978 : 66) ได้เสนอรูปแบบการจัดองค์การแบบหมุดเข็ม (Linking Pins) คือ เป็นลักษณะการจัดการองค์การโดยอาศัยลำดับขั้น ของการบริหารลดหลั่นตามลำดับ เริ่มตั้งแต่ระดับต่ำสุด คือผู้ปฏิบัติงาน มีหัวหน้าเป็นผู้บริหารงานระดับล่าง มีหน่วยงานหนึ่งขึ้นไปเป็นผู้บริหารระดับกลาง โดยทำหน้าที่บริหารควบคุมงานของ ผู้บริหารระดับล่าง และมีบุคคลอีกกลุ่มหนึ่งเป็นผู้บริหารระดับสูง ทำหน้าที่ควบคุมงานทั้งหมดขององค์กร

3.6 ทฤษฎีประชาธิปไตยที่เน้นการมีส่วนร่วมโดยตรงของประชาชน

นรนิติ เศรษฐบุตร. (2541 : 12) นักทฤษฎีประชาธิปไตยที่เน้นเรื่องการมีส่วนร่วมโดยตรงของประชาชน กล่าวถึงปัจจัยเรื่องความรู้สึกผูกพันเป็นชุมชนการมีส่วนร่วมทางการเมืองอาจมีที่มาจากการมีรู้สึกผูกพันในระดับชุมชนมากกว่าความต้องการป้องกัน

ผลประโยชน์ของตนและกลุ่มตน โดยเห็นว่าประชาชนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ท้องถิ่นที่ผูกพันต่อกันอย่างเหนียวแน่นและในชุมชนที่มีความผูกพันรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกันและกันมากเท่าได้ ก็จะยิ่งมีการมีส่วนร่วมมากเท่านั้น ประชาชนแต่ละคนจะมีความตระหนักรถึงประโยชน์ร่วมกัน ความต้องการร่วมกันและปัญหาร่วมกันของชุมชน และตระหนักว่าความต้องการของเขาแต่ละคนนั้นเป็นความต้องการร่วมกันเพื่อนบ้านและผู้อื่นในชุมชนนั้นๆด้วย เป็นความผูกพัน (Interdependence) ความรู้สึกผูกพันเป็นชุมชน (Sense of Community) นี้จะมีอยู่มากในสังคมขนาดเล็กที่มีความใกล้ชิดกัน และร่วมกันรับผิดชอบชุมชนอย่างเป็นอิสระจากอำนาจภายนอก (Autonomy)

4. ข้อมูลทั่วไปขององค์กรบริหารส่วนตำบลนาภู

4.1 ข้อมูลเกี่ยวกับที่ตั้งและขนาด

องค์กรบริหารส่วนตำบลนาภู ตั้งอยู่ที่ศีรษะวันตกของ อำเภออยางสีสุราษ ห่างจากอำเภออยางสีสุราษ 6 กิโลเมตร อยู่ห่างจากจังหวัดมหาสารคาม ประมาณ 77 กิโลเมตร เมื่อที่โดยประมาณ 34 ตารางกิโลเมตร

4.2 อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ จด ตำบลหนองคง อำเภอเชือก

ทิศใต้ จด ตำบลแวงคง อำเภออยางสีสุราษ

ทิศตะวันออก จด ตำบลอยางสีสุราษ อำเภออยางสีสุราษ

ทิศตะวันตก จด อำเภอโนโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย

4.3 เขตการปกครอง

จำนวนหมู่บ้านในเขตองค์กรบริหารส่วนตำบลนาภู เดิมทั้งหมู่บ้าน 17 หมู่บ้าน ได้แก่

4.3.1 บ้านนาภู หมู่ที่ 1

4.3.2 บ้านเหล่ามหาคำ หมู่ที่ 2

4.3.3 บ้านสะเดาหวาน หมู่ที่ 3

4.3.4 บ้านนาเติง หมู่ที่ 4

4.3.5 บ้านหนองบัวชุม หมู่ที่ 5

4.3.6 บ้านป่าจิก หมู่ที่ 6

4.3.7 บ้านสว่าง	หมู่ที่ 7
4.3.8 บ้านศาลา	หมู่ที่ 8
4.3.9 บ้านโนนสวรรค์	หมู่ที่ 9
4.3.10 บ้านป่าโพธิ์	หมู่ที่ 10
4.3.11 บ้านป่าแดง	หมู่ที่ 11
4.3.12 บ้านแหล่หมากคำ	หมู่ที่ 12
4.3.13 บ้านสะเดาหวาน	หมู่ที่ 13
4.3.14 บ้านโนนทอง	หมู่ที่ 14
4.3.15 บ้านแหล่เม็ก	หมู่ที่ 15
4.3.16 บ้านโนนสวน	หมู่ที่ 16
4.3.17 บ้านหนองบัว	หมู่ที่ 17

4.4 ประชากร

มีประชากร ทั้งสิ้น 6,291 คน แยกเป็น ชาย 3,169 คน หญิง 3,124 คน
มีความหนาแน่นเฉลี่ย 185 คน / ตารางกิโลเมตร

4.5 การศึกษา

- ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	3	แห่ง
- โรงเรียนประถมศึกษา	3	แห่ง
- โรงเรียนมัธยมศึกษา	1	แห่ง
- ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน	2	แห่ง

4.6 สภาพทางเศรษฐกิจ

4.6.1 อาชีพ

- 1) อาชีพการเกษตร 90.99 %
- 2) อาชีพรับจำ 1.96 %
- 3) อาชีพค้าขายและรับราชการ 7.05 %

4.6.2 หน่วยธุรกิจในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล เช่น โรงสี 45 แห่ง

4.7 ศักยภาพในตำบล

4.7.1 ศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบลนาภู

(1) จำนวนบุคลากร จำนวน 19 คน	
ตำแหน่งในสำนักปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล	11 คน
ตำแหน่งในส่วนการคลัง	6 คน
ตำแหน่งในส่วนโยธา	2 คน

(2) ระดับการศึกษาของบุคลากร

ปริญญาตรี จำนวน 11 คน	
ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)	จำนวน 6 คน
มัธยมศึกษาตอนปลาย	จำนวน 2 คน
ชั้นประถมการศึกษา	จำนวน 1 คน

4.7.2 รายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล

ประจำปีงบประมาณ 2551 รวมทั้งสิ้น	20,075,915.00 บาท
รายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลจัดเก็บเอง	175,765.60 บาท
รายได้ที่ส่วนราชการต่างๆ จัดเก็บให้	12,571,561.00 บาท
เงินอุดหนุนจากรัฐบาล	7,504,354.00 บาท

4.8 การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล nauy
จำแนกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

4.8.1 การไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง

1) เลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา เมื่อวันที่ 2 มีนาคม 2551 จำนวน 2,366 คน
จากจำนวนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งทั้งสิ้น 4,716 คน คิดเป็นร้อยละ 50.16

2) เลือกตั้งผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 2 เมื่อวันที่ 18 มกราคม 2551 จำนวน 249 คน
จากจำนวนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งทั้งสิ้น 346 คน คิดเป็นร้อยละ 71.09

3) เลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม เมื่อวันที่ 20
เมษายน 2551 จำนวน 2,985 คน จากจำนวนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งทั้งสิ้น 4,653 คน คิดเป็นร้อย
ละ 64.15

4) เลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อวันที่ 22 มิถุนายน
2548 ที่ผ่านมา จำนวน 3,610 คน จากจำนวนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งทั้งสิ้น 4,704 คน คิดเป็น
ร้อยละ 76.74

4.8.2 การเข้าร่วมประชาคมหมู่บ้านประจำปี 2551 ดังนี้

- 1) บ้านนาภู หมู่ที่ 1 มีผู้เข้าร่วมประชาคม จำนวน 17 คน จากจำนวนประชาชนผู้มีอายุ 18 ปีขึ้นไปที่มีสิทธิเลือกตั้งและมีชื่ออยู่ในทะเบียนรายภูร จำนวน 492 คน คิดเป็นร้อยละ 3.45
- 2) บ้านเหล่ามหาคำ หมู่ที่ 2 มีผู้เข้าร่วมประชาคม จำนวน 12 คน จากจำนวนประชาชนผู้มีอายุ 18 ปีขึ้นไปที่มีสิทธิเลือกตั้งและมีชื่ออยู่ในทะเบียนรายภูร จำนวน 357 คน คิดเป็นร้อยละ 3.36
- 3) บ้านสะเดาหวาน หมู่ที่ 3 มีผู้เข้าร่วมประชาคม จำนวน 28 คน จากจำนวนประชาชนผู้มีอายุ 18 ปีขึ้นไปที่มีสิทธิเลือกตั้งและมีชื่ออยู่ในทะเบียนรายภูร จำนวน 421 คน คิดเป็นร้อยละ 6.65
- 4) บ้านนาเดิง หมู่ที่ 4 มีผู้เข้าร่วมประชาคม จำนวน 25 คน จากจำนวนประชาชนผู้มีอายุ 18 ปีขึ้นไปที่มีสิทธิเลือกตั้งและมีชื่ออยู่ในทะเบียนรายภูร จำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 23.14
- 5) บ้านหนองบัวชุม หมู่ที่ 5 มีผู้เข้าร่วมประชาคม จำนวน 30 คน จากจำนวนประชาชนผู้มีอายุ 18 ปีขึ้นไปที่มีสิทธิเลือกตั้งและมีชื่ออยู่ในทะเบียนรายภูร จำนวน 229 คน คิดเป็นร้อยละ 13.10
- 6) บ้านป่าจิก หมู่ที่ 6 มีผู้เข้าร่วมประชาคม จำนวน 12 คน จากจำนวนประชาชนผู้มีอายุ 18 ปีขึ้นไปที่มีสิทธิเลือกตั้งและมีชื่ออยู่ในทะเบียนรายภูร จำนวน 214 คน คิดเป็นร้อยละ 5.60
- 7) บ้านสว่าง หมู่ที่ 7 มีผู้เข้าร่วมประชาคม จำนวน 18 คน จากจำนวนประชาชนผู้มีอายุ 18 ปีขึ้นไปที่มีสิทธิเลือกตั้งและมีชื่ออยู่ในทะเบียนรายภูร จำนวน 191 คน คิดเป็นร้อยละ 9.42
- 8) บ้านศาลา หมู่ที่ 8 มีผู้เข้าร่วมประชาคม จำนวน 31 คน จากจำนวนประชาชนผู้มีอายุ 18 ปีขึ้นไปที่มีสิทธิเลือกตั้งและมีชื่ออยู่ในทะเบียนรายภูร จำนวน 316 คน คิดเป็นร้อยละ 9.81
- 9) บ้านโนนสวารร์ หมู่ที่ 9 มีผู้เข้าร่วมประชาคม จำนวน 15 คน จากจำนวนประชาชนผู้มีอายุ 18 ปีขึ้นไปที่มีสิทธิเลือกตั้งและมีชื่ออยู่ในทะเบียนรายภูร จำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ 9.81
- 10) บ้านป่าโพธิ์ หมู่ที่ 10 มีผู้เข้าร่วมประชาคม จำนวน 15 คน จากจำนวนประชาชนผู้มีอายุ 18 ปีขึ้นไปที่มีสิทธิเลือกตั้งและมีชื่ออยู่ในทะเบียนรายภูร จำนวน 415 คน คิดเป็นร้อยละ 3.61

- 11) บ้านป่าแดง หมู่ที่ 11 มีผู้เข้าร่วมประชาคม จำนวน 21 คน จากจำนวนประชาชนผู้มีอายุ 18 ปีขึ้นไปที่มีสิทธิเลือกตั้งและมีชื่ออยู่ในทะเบียนรายภูมิ จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 16.93
- 12) บ้านเหล่ามหาคำ หมู่ที่ 12 มีผู้เข้าร่วมประชาคม จำนวน 14 คน จากจำนวนประชาชนผู้มีอายุ 18 ปีขึ้นไปที่มีสิทธิเลือกตั้งและมีชื่ออยู่ในทะเบียนรายภูมิ จำนวน 421 คน คิดเป็นร้อยละ 3.32
- 13) บ้านสะเดาหวาน หมู่ที่ 13 มีผู้เข้าร่วมประชาคม จำนวน 32 คน จากจำนวนประชาชนผู้มีอายุ 18 ปีขึ้นไปที่มีสิทธิเลือกตั้งและมีชื่ออยู่ในทะเบียนรายภูมิ จำนวน 384 คน คิดเป็นร้อยละ 8.30
- 14) บ้านโนนทอง หมู่ที่ 14 มีผู้เข้าร่วมประชาคม จำนวน 25 คน จากจำนวนประชาชนผู้มีอายุ 18 ปีขึ้นไปที่มีสิทธิเลือกตั้งและมีชื่ออยู่ในทะเบียนรายภูมิ 289 คน คิดเป็นร้อยละ 8.65
- 15) บ้านเหล่ายักษ์ หมู่ที่ 15 มีผู้เข้าร่วมประชาคม จำนวน 13 คน จากจำนวนประชาชนผู้มีอายุ 18 ปีขึ้นไปที่มีสิทธิเลือกตั้งและมีชื่ออยู่ในทะเบียนรายภูมิ จำนวน 177 คน คิดเป็นร้อยละ 7.34
- 16) บ้านโนนสวน หมู่ที่ 16 มีผู้เข้าร่วมประชาคม จำนวน 17 คน จากจำนวนประชาชนผู้มีอายุ 18 ปีขึ้นไปที่มีสิทธิเลือกตั้งและมีชื่ออยู่ในทะเบียนรายภูมิ จำนวน 133 คน คิดเป็นร้อยละ 12.78
- 17) บ้านหนองบัว หมู่ที่ 17 มีผู้เข้าร่วมประชาคม จำนวน 28 คน จากจำนวนประชากรผู้มีอายุ 18 ปีขึ้นไปที่มีสิทธิเลือกตั้งและมีชื่ออยู่ในทะเบียนรายภูมิ จำนวน 292 คน คิดเป็นร้อยละ 9.55
- 4.8.3 การรวมกลุ่มผลประโยชน์ องค์การบริหารส่วนตำบลนาภูได้حانรับนโยบายของรัฐบาล โดยจัดทำโครงการสนับสนุนการใช้ชีวิภาพกับพืชผลทางการเกษตร เพื่อยกระดับคุณภาพผลผลิตเป็นที่ต้องการของหมู่บ้าน เช่น ข้าว ทองเหลือง ผ้าไหม ตามนโยบายครัวไทยไปสู่หมู่บ้านโลก พร้อมกับการเตรียมโครงการก่อสร้างศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ OTOP ทั้งของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาภูทุกหมู่บ้านและในเขตอำเภอ เพื่อตอบสนองความต้องการของหมู่บ้านและส่งเสริมอาชีพและรายได้ทั้งของประชาชน

- 4.8.4 การแสดงออกซึ่งความต้องการต่างๆ องค์การบริหารส่วนตำบลนาภูได้จัดทำโครงการเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน เช่น ส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรมที่สำคัญทั้งที่

เป็นเอกลักษณ์ของชาติ ระดับภูมิภาค จังหวัดและท้องถิ่น โดยมีวัตถุประสงค์ให้คนในชุมชน ประกอบประเพณีที่ดีงาม ไว้ให้อนุชนรุ่นหลัง สนับสนุนประเพณีบูญบ้องไฟไว้เป็นประเพณีสืบทอด สร้างเอกลักษณ์ร่วมกับอำเภอสีสุราษ ส่วนการสาธารณสุข สุขภาพและอนามัย องค์การบริหารส่วนตำบลนาฎได้ดำเนินโครงการจัดตั้งศูนย์ประสานงานอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) เพื่อเป็นมาตรฐานในการดำเนินโครงการต่าง ๆ เช่น รณรงค์ ป้องกันโรคเอดส์ ให้เลือดออก สุขอนามัยเรื่องอาหาร โรคพิษสุนัขบ้า อุจาระร่วง รวมทั้งเป็นแนวร่วมในการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค กลุ่มสตรีและผู้สูงอายุ อุดหนุนโครงการเสริมนม (นม) อาหารกลางวันเด็กนักเรียน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาฎ ทั้งนี้ก็เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต สุขภาพอนามัยของประชาชน ตามนโยบายของรัฐในการส่งเสริมให้ประชาชนมีสุขภาพดีด้วยตนเอง

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่นำมาใช้ประโยชน์กับงานวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาฎ อำเภอสีสุราษ จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษา ค้นคว้ามีดังนี้

ชั้น ศรีสวัสดิ์ (2532: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นในการพัฒนาศึกษาเฉพาะกรณี บ้านคงเติงและบ้านชุมแสง อำเภอชุมพระ จังหวัดสุรินทร์ พบว่า ผู้นำท้องถิ่นมีวิถีการเข้ามามีส่วนร่วมโดยร่วมคิด ร่วมประชุม ร่วมวางแผนและร่วมติดตามผลต่อการพัฒนาหมู่บ้าน

พีระศักดิ์ หินเมืองแก่ (2537 : บทคัดย่อ) ศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ ผลการศึกษา สามารถสรุปได้ว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองหรือไม่ ขึ้นอยู่กับ สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ที่มีผลกระทบต่อตัวกำนัน ผู้ใหญ่บ้านเอง หรือต่อชุมชนที่อยู่ในความรับผิดชอบของเขาเหล่านั้น หมายความว่า ถ้าสภาพแวดล้อมทาง เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ไม่มีผลกระทบต่อตัวกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือต่อชุมชนเขาก็ตัว กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จะไม่เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง ในขณะเดียวกันจากผลการศึกษา พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จะมีส่วนร่วมทางการเมืองสูง ถ้าหากการเมืองระดับชาติและระดับ ท้องถิ่นมีการแข่งขัน ทางการเมืองสูง

วรรณ ลีบสกุล (2537: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ จัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลบางคล้า อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า ประชาชน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนของเทศบาลตำบลในด้านการเตรียมการ

จัดทำแผน ด้านการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล การคัดเลือก และจัดลำดับความสำคัญของปัญหา การกำหนดจุดหมายและแนวทางการพัฒนาระยะยาว การกำหนดวัตถุประสงค์ของแผนงานและโครงการการจัดสร้างแผนพัฒนาและการอนุมัติและประกาศใช้โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

นันธนา วรรณภูติ (2539 : บทคัดย่อ) ศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุพรรณบุรี ผลการศึกษาสามารถสรุปได้ว่า ข้าราชการของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุพรรณบุรี มีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการติดตามข่าวสาร ทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ในระดับมาก ด้านความสนใจเข้าร่วมมีบทบาททางการเมือง ในระดับน้อย และการมีส่วนร่วมการเมืองรวมทุกด้าน ในระดับปานกลาง

การทดสอบสมมติฐาน ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคม กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่าสภาพภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคม มีความสัมพันธ์ กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านต่าง ๆ ดังนี้

เพศ พบร่วมกับเพศชายมีแนวโน้มที่จะสนใจเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองด้านความสนใจที่จะเข้าร่วมมีบทบาททางการเมือง

อายุ พบร่วมกับผู้ที่มีอายุระหว่าง 32-45 ปี มีแนวโน้มที่จะสนใจเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

ระดับรายได้ พบร่วมกับผู้ที่รายได้ต่ำเดือน 15,000 บาทขึ้นไป มีแนวโน้มที่จะสนใจเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านความสนใจที่จะเข้าร่วมมีบทบาททางการเมือง

ระดับตำแหน่ง พบร่วมกับผู้ที่มีตำแหน่งระดับ 6 ขึ้นไป มีแนวโน้มที่จะสนใจเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านความสนใจที่จะเข้าร่วมมีบทบาททางการเมือง

อาชญากรรม พบร่วมกับผู้ที่อาชญากรรม 21 ปีขึ้นไป มีแนวโน้มที่จะสนใจเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

อาชีพบิดา พบร่วมกับผู้ที่มีบิดารับราชการ ทำงานบริษัท มีแนวโน้มที่จะสนใจเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง

ส่วนสภาพภูมิหลังอื่นๆ ไม่มีความสัมพันธ์การมีส่วนร่วมทางการเมืองในด้านใดเลย สุวินัย สนิทวงศ์ (2541: 79-85) ได้ศึกษาบทบาทในการพัฒนาของคณะกรรมการชุมชนในเขตเทศบาลตำบลนาพุด และเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

1. บทบาทในการพัฒนาชุมชนของคณะกรรมการชุมชนไม่แตกต่างกันตามขนาดของชุมชน

2. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนแตกต่างกัน ตามสภาพภูมิหลังและสถานภาพทางเศรษฐกิจ สังคม (ในด้านอายุ ระดับการศึกษา อาร์เพล็กซ์พรอง และระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน) ส่วนเพศ และระดับรายได้ไม่ได้ทำให้ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาชุมชนแตกต่างกัน

พรษข เทพปัญญา (2541 : บทคัดย่อ) ศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาประชาธิปไตย ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลและสุขาภิบาล การทำวิจัยเรื่องนี้ได้ศึกษาถึงเทศบาล 2 แห่ง คือ เทศบาลนครเชียงใหม่ และเทศบาลเมืองภูเก็ต และสุขาภิบาล 2 แห่ง คือ สุขาภิบาลเกาะสีชัง และสุขาภิบาลครชัยศรี โดยให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาสภาวะแวดล้อมของชุมชนซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวและชุมชนอุตสาหกรรม ผลการวิจัยพบว่า

1. ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ เทศบาลเมืองภูเก็ต สุขาภิบาลเกาะสีชังและสุขาภิบาลครชัยศรี ไม่ได้สนใจที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองเพื่อพัฒนาระบอบ สถานภาพเป็นเพียงตัวแทนในการบริหารงานของรัฐเท่านั้น

2. การมีส่วนร่วมของประชาชนทางการเมืองส่วนใหญ่จะมีเพียงในระดับแรก คือ การเลือกตั้งด้วยตัวแทนท้องถิ่นเท่านั้น สำหรับเรื่องของการจัดตั้งกลุ่มการประท้วงเพื่อที่จะเป็นปัจจัยในการผลักดันให้รัฐหรือหน่วยการปกครองท้องถิ่นดำเนินการทำตามความประสงค์ของประชาชนนั้น มีน้อยมาก การจัดตั้งกลุ่มส่วนใหญ่จะเป็นลักษณะข้าวคราวไม่ถาวรซึ่งอยู่กับเหตุการณ์ ผู้นำกลุ่มส่วนใหญ่นักวิชาการ คนที่นั่นนำ ผู้นำที่มีอิทธิพลในชุมชนมากกว่าประชาชนในระดับล่าง

3. โครงสร้างระบบการเมืองท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็นเทศบาลหรือสุขาภิบาลส่วนใหญ่ จะมีกลุ่มการเมืองเพียงกลุ่มเดียว (Single Elite Model) ที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายหรือบริหารท้องถิ่นมีเพียงเทศบาลนครเชียงใหม่เท่านั้นที่มีการต่อสู้ทางการเมืองในระดับท้องถิ่นหลายกลุ่ม (Pluralist Model) โดยแต่ละกลุ่มจะผลักดันเปลี่ยนกันซึ่งกันบริหารงานเทศบาล

4. พระคริสต์การเมืองในระดับชาตินี้ความสัมพันธ์น้อยมากกับกลุ่มการเมืองท้องถิ่น และกิจกรรมทางการเมือง ในท้องถิ่น ทั้งนี้เป็นเพราะปัจจัยที่สำคัญสองประการคือกันคือ ในประการแรกพระคริสต์การเมืองไม่ยกเสียฐานคivicแบบเดียวกัน เลือกตั้ง ถ้าสนับสนุนกลุ่มการเมืองท้องถิ่นกุ่มโดยกุ่มหนึ่งอย่างเปิดเผย และประการที่สอง พระคริสต์การเมืองตลอดจนสามาชิก派 ผู้แทนรายภูมิบ้านที่ในท้องถิ่นที่เข้มแข็งกว่ารูปแบบอื่น ซึ่งทำให้การแก้ไขปัญหาของ

ประชาชนค่อนข้างจะมีประส蒂ทิชภาพ ซึ่งแตกต่างกับชุมชนชนบทที่นิยมทางของการเมือง และสามารถสื่อสารผ่านรายชื่อรูปแบบต่างๆ

สุชาทิพย์ ฉั่วสกุล (2541 : บทคัดย่อ) ศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่น ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

1. ในภาพรวมผู้นำท้องถิ่นมีส่วนร่วมทางการเมืองรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านความสนใจทางการเมืองมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการลงสมัครรับเลือกตั้งมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2. ผลการทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นที่มีภูมิหลังแตกต่างกัน พบว่า ผู้นำท้องถิ่นที่มี เพศ อายุ สถานภาพ สมรส การศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และพื้นฐานทางการเมืองของครอบครัว แตกต่างกัน จะมีค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านความสนใจทางการเมือง การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การดำรงตำแหน่งทางการเมือง การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง และการติดตามข่าวสารทางการเมือง แตกต่างกัน

1. ผลการทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นกับการเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมแตกต่างกัน พบว่า ผู้นำท้องถิ่นที่เข้าเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมแตกต่างกัน จะมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการลงสมัครรับเลือกตั้งและด้านการดำรงตำแหน่งทางการเมืองแตกต่างกัน

2. ผลการทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นกับการมีบทบาทในชุมชนแตกต่างกัน พบว่า ผู้นำท้องถิ่นที่มีบทบาทในชุมชน แตกต่างกัน จะมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านความสนใจทางการเมือง การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การดำรงตำแหน่งทางการเมือง การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง และการติดตามข่าวสารทางการเมือง แตกต่างกัน

3. ผลการทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงเส้นระหว่างค่านิยมความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทสตรีด้านการเมือง ความเป็นผู้นำ และฐานะทางสังคม มีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านความสนใจทางการเมือง การลงสมัครรับเลือกตั้ง การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง และการติดตามข่าวสารทางการเมือง

เรื่องยศ ปรีดี (2542: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตชนบท จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลด้านการวางแผน พบว่า ชุมชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการวางแผน ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การรวมกลุ่มแบบกลุ่มอาชีพมีการปรึกษาหารือเพื่อศึกษาความต้องการร่วมกันในชุมชนเดือนละ 2-3 ครั้ง ด้านการลงทุนในการดำเนินงานในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการลงทุนในการดำเนินงานโดยมีการจัดตั้งแหล่งทุนของกลุ่มในรูปแบบกลุ่มออมทรัพย์มากที่สุดและมีการรวมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยการเสียสละแรงงาน ด้านการตัดสินใจในการทำงานร่วมกันของชุมชนในการบริหาร องค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ได้มีส่วนร่วมในการวางแผนการใช้งบประมาณ ถัดไปดำเนินการ คือ มีการประชุมชี้แจงและวางแผนให้สมาชิกแสดงความคิดเห็นการจัดสรรงบประมาณ นอกจากนี้บุคลากรในชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล อยู่ในระดับปานกลาง 4 ด้าน คือ ด้านการลงมือปฏิบัติและแก้ปัญหา ด้านสมาชิกในชุมชนสามารถตรวจสอบการดำเนินการ ด้านความสามัคคีและการให้ความร่วมมือและด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนตามศักยภาพ

ถวิลอดี นุรีกุล และคณะ (2543: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2543 พบว่า ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยเฉพาะปัจจัยทางค่านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ดังที่เคยมีผู้ศึกษาไว้มากมายในนานาประเทศ การศึกษาระดับนี้สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ผู้ชายมักมีส่วนร่วมมากกว่าผู้หญิง ผู้หญิงในวัยกลางคนจะมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้ที่มีกลุ่มอายุอื่น ๆ การมีส่วนร่วมทางการเมืองข้างต่อกันไปตามระดับการศึกษา อาชีพ ฉันท์ที่อยู่ ตามการศึกษานี้ พบว่า ความแตกต่างของชาระเงินเทพนหานครที่อยู่ในเมืองและหานเมืองที่มีส่วนร่วมต่ำกว่าผู้ที่อยู่ในจังหวัดอื่น ๆ สิ่งที่สำคัญ คือ ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนอยู่ในระดับน้อย ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมพบว่า การได้รับข่าวสารและความสนใจทางการเมือง การเป็นสมาชิก กรรมการที่ปรึกษา กลุ่มการทำกิจกรรมที่เกี่ยวกับการเมืองและความรู้เกี่ยวกับวุฒิสภาพมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง จากการศึกษาดังกล่าว ประชาชนที่ได้รับข่าวสารสนใจ เข้าใจมีความรู้และเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองมากจะทำให้มีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ การศึกษาและอาชีพ

สมพันธ์ เตชะอธิก (2543: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมและพึงพาณของของชาวบ้าน พนบว่า ชาวบ้านจำเป็นต้องเข้าร่วมในกระบวนการพัฒนาตั้งแต่เริ่มคิดแลกเปลี่ยน

ความคิดในโครงการต่างๆ การตัดสินใจทำหรือไม่ทำและดำเนินการ โดยคำนึงถึงผลกระทบโดยทั่วไป การใช้ทรัพยากรท้องถิ่น เน้นการพึ่งพาตนเองเป็นหลักมากกว่าที่จะคิดพึ่งพาจากภายนอก

ศราวุทธ ศรีประเสริฐ (2543 : บทคัดย่อ) ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง และศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลตำบลคล้ำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัย พบว่า ประชาชนในเทศบาลตำบลคล้ำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ มีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูง ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลตำบลคล้ำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ ได้แก่ รายได้ ระยะเวลาที่อาศัยในเขตเทศบาล อายุ เพศ ประโยชน์ที่ได้รับจากเทศบาล ปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลคล้ำปลายมาศ คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอุดมการณ์ประชาธิปไตย

ฤทธิรัตน์ กาจิ่ง (2543 : บทคัดย่อ) ศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า

1. ประชาชนเพศชายมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่นมากกว่าประชาชนเพศหญิงอย่างไม่มีความสัมพันธ์กับการไปใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลคล้ำสมุทรเจดีย์ในทุกองค์ประกอบ

2. ระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือพรรคการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลคล้ำสมุทรเจดีย์ในทุกองค์ประกอบ รายได้มีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง

3. การมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบของการสมัครรับเลือกตั้งหรือไม่สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาพเทศบาลมีความสัมพันธ์กับรายได้

สมบูรณ์ gnghong (2544: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารงานองค์กรบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า

1. บุคลากรในชุมชนโดยรวมและจำแนกตามสภาพแห่งว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานองค์กรบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับมากโดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านลักษณะความเป็นผู้นำ ด้านการให้ความร่วมมือกันหน่วยงานอื่น ด้านการมีส่วนร่วมเพื่อการพึ่งพาตนเอง ด้านโอกาสพบปะแลกเปลี่ยนเพื่อการเรียนรู้ร่วมกัน ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของชุมชน ด้านความสามัคคีและความร่วมมือในชุมชน

2. บุคลากรในชุมชนที่มีสถานภาพต่างกันจะเห็นว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ปัญชา แสงวุฒ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น ตำบลลงงาน อำเภอสละภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด พ布ว่า ผู้เกี่ยวข้องกับองค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่เป็นเกษตรชาย จบการศึกษาระดับประถมศึกษา อาชีวศึกษาในท้องถิ่นมาตั้งแต่เกิด และส่วนใหญ่เป็นสมาชิกสภาพองค์การบริหารส่วนตำบล มีส่วนร่วมในการจัดตั้งคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาตำบล เก็บรวบรวมข้อมูลทั่วไปของตำบล รวมรวมจัดกลุ่มปัญหา และความต้องการของตำบล ศึกษานโยบายของจังหวัดและอำเภอ กำหนดนโยบายขององค์การบริหารส่วนตำบล การกลั่นกรองปัญหาและความต้องการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาความต้องการกำหนดแนวทางการพัฒนาตำบลและกำหนดกิจกรรมตามโครงการ/งาน ผู้เกี่ยวข้องกับองค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่จะให้ความร่วมมือในการเข้าประชุมทุกครั้ง

ปัญหาที่พบ คือ ผู้เกี่ยวข้องกับองค์การบริหารส่วนตำบล จะมีระดับการมีส่วนร่วมในการวางแผนการพัฒนาท้องถิ่นรับรู้และเข้าใจระบบการวางแผนมากกว่าประชาชนทำให้การพัฒนาท้องถิ่น ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชน ประชาชนขาดความรู้ ความเข้าใจ ขาดวิสัยทัศน์ในการมีส่วนร่วมการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น

เกรียงศักดิ์ เรืองสังข์ (2544 : บทคัดย่อ) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมกับระดับความรู้เกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นรูปแบบเทศบาลตำบลของประชาชนในจังหวัดพัทลุง ผลการศึกษาวิจัยปรากฏดังนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมกับระดับความรู้เกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นรูปแบบเทศบาลตำบลของประชาชนในจังหวัดพัทลุง พ布ว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน สถานภาพและระยะเวลาที่เข้ามาอาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบล มีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นรูปแบบเทศบาลตำบล

2. ศึกษาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลกับระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบล พ布ว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน สถานภาพและระยะเวลาที่เข้ามาอาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบล มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบล จังหวัดพัทลุง

อนุชัย บูรณ์ประเสริฐกุล (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดูแลและบำรุงรักษาทางหลวงชนบทของกรมโยธาธิการของจังหวัดกาฬสินธุ์ พนว่า ประชาชน ในเขตพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ที่มีเพศ กลุ่มอายุ ระดับการศึกษา และอาชีพที่แตกต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมไม่ต่างกัน ผลวิจัยปรากฏชี้ให้เห็นว่าจะมีส่วนร่วมจากประชาชนในเขตพื้นที่ จังหวัดกาฬสินธุ์มีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์เดียวกันคือความร่วมมือร่วมใจ ร่วมสร้างแรงกาย และทรัพย์ในสถานการณ์เหมาะสมด้วยความสมัครใจ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของ ชินรัตน์ สมสิน (2539: 21) ซึ่งได้อธิบายว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การทำงานร่วมกับกลุ่มเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้วยความร่วมมือร่วมใจ โดยการกระทำดังกล่าวในห้วงเวลาและ ลำดับเหตุการณ์ที่ทรงประสิทธิภาพ คือ ถูกจังหวะเวลาและเหมาะสมกับงานที่ทำดังกล่าวด้วย ความรู้สึกผูกพันให้ประจำอยู่เสมอ ดังนั้น ได้

นภารัตน์ เจริญรัตน์ (2545: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาเทศบาลเรียงใหม่ พนว่า ประชาชนมีส่วนร่วมต่อการพัฒนาเทศบาลเรียงใหม่ ด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อม ด้านสังคมและเศรษฐกิจ ด้านการเมืองและการบริหารอยู่ในระดับต่ำ ทุกขั้นตอนกระบวนการ นับตั้งแต่การวางแผนด้านสาธารณูปโภคของปัญหาการร่วมเป็นผู้ลงมือปฏิบัติ การเป็นผู้รับประโยชน์ และการประเมินซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนมีส่วนร่วมต่อการพัฒนาเทศบาลเรียงใหม่อยู่ในระดับต่ำ

ศินธุ์ มุ่งดี (2545 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ศตรีกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ในห้องถ่ายเอกสารถี จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ศตรีในอำนาจถ่ายเอกสารถี จังหวัดเชียงใหม่มีส่วนร่วมทางการปกครองห้องถ่ายเอกสารถี ในระดับต่ำ ส่วนการศึกษา รายได้ อาชีพ ประสบการณ์ การเป็นผู้นำ การเป็นสมาชิกกลุ่ม และการฝึกอบรมมีความสัมพันธ์เกือบหนุนกับบทบาทศตรีในการมีส่วนร่วมทางการเมืองห้องถ่ายเอกสารถี สรุปได้ดังนี้ รัฐบาลควรทำการปรับปรุง แก้ไขระบบที่ กฎหมาย ที่ข้อบังคับทางสังคมให้มีลักษณะที่เป็นการส่งเสริมสิทธิเสรีภาพและการมีส่วนร่วมในสังคมของศตรีให้มากขึ้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรประสานงานกับสถาบันการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดการอบรมให้ความรู้ ความเข้าใจ และการมีส่วนร่วมการปกครองห้องถ่ายเอกสารถีให้แก่นักเรียน ซึ่งในอนาคตเป็นผู้ที่จะต้องมีบทบาทในการบริหารจัดการและกระตุ้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นไปตามเจตนาของแผนของการปกครองแบบมีส่วนร่วมตามหลักการปกครองแบบประชาธิปไตย

ประมวล แสงแก้วศรี (2546 : บทคัดย่อ) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองและระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับปานกลาง ปัจจัยที่มีผลต่อการมี

ส่วนร่วมทางการเมืองแต่ก็ต่างกันของประชาชน ได้แก่ การเข้าร่วมเป็นสมาชิกในกลุ่มทางสังคม ประโยชน์ที่ได้รับจากเขตป่าทุนวัน ความสนใจทางการเมืองและความสำนึกรากฐานการเมือง ส่วนเพศ ระดับการศึกษา อารชิพ ระดับรายได้ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเขตป่าทุนวัน และความสำนึกรากฐานการเมืองเป็นปัจจัยที่ไม่แตกต่างกัน

ตะติยวัฒน์ สุวรรณศรี (2547 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน : ศึกษารถี จำเกอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหน้าอย่างนั้น ด้านการตรวจสอบการเลือกตั้ง ด้านส่งเสริมให้ประชาชนสนใจการเมือง ด้านส่งเสริมความรู้ความเข้าใจ แก่ประชาชนและด้านส่งเสริมในกระบวนการจัดการการเลือกตั้ง

ศิริเพชร อนดาขานนท์ (2548 : บทคัดย่อ) ศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ระดับห้องถิ่นของประชาชนในเขตพื้นที่องค์กรบริหารส่วนตำบล หนองแวง โภพพระ จำเกอพล จังหวัดขอนแก่น ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีความสนใจและติดตามการทำงานและการแก้ไขปัญหาในห้องถิ่นขององค์กรบริหารส่วนตำบลและเห็นว่าองค์กรบริหารส่วนตำบลจัดกิจกรรมในการส่งเสริมความเป็นอยู่ของประชาชนมากที่สุด ด้านการมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งประจำจังหวัดส่วนใหญ่ไม่เคยหาเสียงช่วยผู้สมัครที่ตนต้องการให้ได้รับการเลือกตั้งและเห็นว่าหากมีความพร้อมจะลงสมัครเพื่อรับการเลือกตั้ง ด้านการมีส่วนร่วมหลังการเลือกตั้งประจำจังหวัดส่วนใหญ่เห็นว่า องค์กรบริหารส่วนตำบลเปิดโอกาสให้เข้ารับฟังการประชุมหรือการซี้แขกการทำงานขององค์กรบริหารส่วนตำบลและประจำตัวร่วมกิจกรรมดังกล่าวจากการประชุมซึ่งของผู้ใหญ่บ้าน ด้านการมีส่วนร่วมในลักษณะการประท้วงหรือทักษิ้ง ประชาชนส่วนใหญ่ไม่เคยทักษิ้งหรือประท้วงและไม่เคยมีส่วนร่วมทักษิ้งหรือประท้วงการทำงานขององค์กรบริหารส่วนตำบลและเมื่อมีการทักษิ้งหรือประท้วงประจำส่วนใหญ่ไม่ทราบว่ามีการทักษิ้งหรือประท้วงดังกล่าว

โดยสรุป การบริหารงานขององค์กรบริหารส่วนตำบล มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ ประชาชนต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการทั้งด้านความรู้ ความเข้าใจ และสนใจต่อ กิจกรรมการเมืองการมีส่วนร่วมทางการเมืองในกระบวนการจัดการการเลือกตั้ง การมีส่วนร่วมทางการเมืองในช่วงหลังการเลือกตั้งและการมีส่วนร่วมทางการเมืองในลักษณะของการทักษิ้งและประท้วง ซึ่งข้อสนับสนุนนี้จะเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางในการพัฒนาต่อไป

1. ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปประชาชนที่มีส่วนร่วมทางการเมืองในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาภู อำเภอบางสีสุราษ จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งแบ่งเป็น

1.1 เพศ

1.2 อายุ

1.3 ระดับการศึกษา

1.4 อาชีพ

2. ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ การมีส่วนร่วมทางการเมือง ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาภู อำเภอบางสีสุราษ จังหวัดมหาสารคาม ปรับปูจตามกรอบแนวคิดของ คัมมิงค์และไวส์ (Cummings and Wise. 1971 : 13-17) มีลักษณะดังนี้

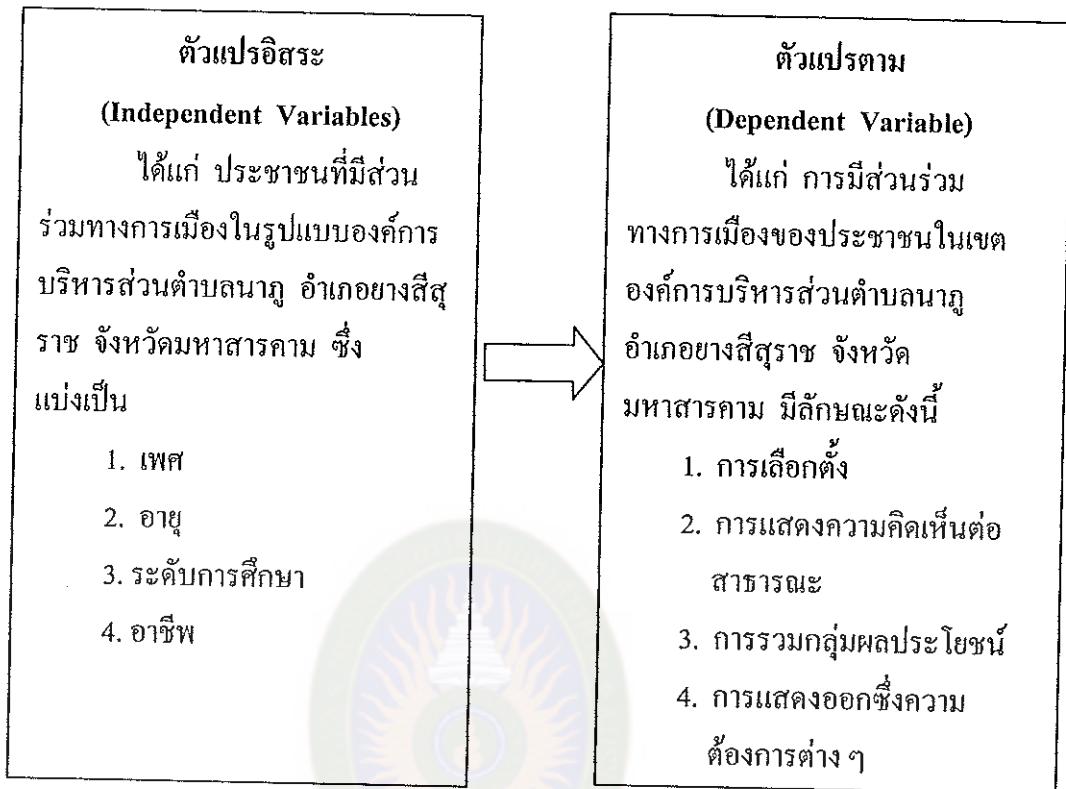
2.1 การเลือกตั้ง

2.2 การแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณชน

2.3 การรวมกลุ่มผลประโยชน์

2.4 การแสดงออกซึ่งความต้องการต่าง ๆ

จากการศึกษาแนวคิด เอกสารที่เกี่ยวข้อง และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้ศึกษาสรุปกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ดังรายละเอียดในแผนภูมิที่ 1

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY